

જય સ્વદેશ

વંદે માતરમ

જય સ્વરાજ

દેશી ગીતો

અને

સ્વરાજ બંસી.

મંથન કરી જપાનના—

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાહ.

૩૦ જુની શાકપીઠ,

ભાવનગર.

જિ. ર. ર.

આવૃત્તિ ૧ લી ત ૨-૪-૨૦. પ્રત ૩૦૦૦.

સંવત ૧૯૮૬ 13487 પ્રત ૧:૩૦

- ૧ 1.00

દ્રવ્ય પ્રો. ગ્રેસ, આરગેટ પ્લો. વનગર.

બે બોલ.

પરમકૃપાળુ પરમાત્માની કૃપાથી આને પૈસા સીરીઝનો ૪ થો અંક નીકળે છે. વાંચનાર મિત્રોને ખુશ ખબર આપું છું કે જો પરમાત્માનીને તમારી દયા હશે તો આવતો અંક જોડ કાગળમાં આનાથી પણ સારો નીકળશે. ને પછીના અંકો સચિત્ર બનાવવા માટે મહેનત કરીશ. ભાવનગરની પ્રગતને આને સાફ જણાવવા માંગુ છું કે મારી પાસે લાખોની મુંડી નથી કે તુકશાનમાં હું મારી પૈસા સીરીઝો ચલાવી શકું જો તમને સસ્તુ ને આફ સાહિત્ય જોઈતું હોય તો મારા જે જે અંકો બહાર પડે તે ખરીદીને મને મદદ કરો અત્યાર સુધીમાં જે મેં તુકશાની લોગવી છે તે ફક્ત તમારી આશાએ કે તમે તમારા મિત્રમંડળમાં પૈસા સીરીઝનો ફેલાવો કરશો. મારા વિચારો દર અઠવાડિયે ત્રણ વખત તમારી સેવામાં હાજર થવાના છે. દર ગુરુવારે ગઝલો, દર રવીવારે દુનીયાની અમલગીયો ને હવે મંગળવારે આત્મકથાઓ લઈને તમારી આગળ હાજર થવાનો વીચાર કરું છું. તો આશા છે કે તે ખરીદીને મને મદદ કરજા.

તા. ૨૪-૩-૩૦ ગુરુવાર ભાવનગર.

|| તમારો વિશ્વાસુ,

વલ્લાલ ગોહળદાસ શાહ. ઠે. ગુની સાકાઈ-ભાવનગર.

અંશી ૧ લી. (રાગ ગઝલ.)

આત્માને ધીક્કાર ક્યારે !

ગરીબો આશરો લેવા, પસારે હાથને જ્યારે;
 અનાદર તેહનો યાચે, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.
 શરમથી ના શકે બોલી, જનો એવા દીકા જ્યારે;
 નજર જેમી ગયો આંધ્યો, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.—૧

હઃખી અમળા નિહાળીને, હૃદય ચીરાનું લાળીને;
 નહીં આશ્વાસનો આપ્યા, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.
 નયનથી અશ્રુની ધારા, વહેતી જોઇ તું રહેતો;
 ન હું છું એક પણ અશ્રુ, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.—૨

અવાચક, પ્રાણીઓ લાજો, મનુષ્યો મારતા નિત્યે;
 અપ્યાવા દિલ નહિ વાધ્યું, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.
 જગતની ઉન્નતિ અર્થે, કીધો નહિ જ્ઞાન ફેલાવે;
 રહ્યો મત-પંથ કે લોભે, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.—૩

જગતનાં સેવકો મરતાં, મદદ વિલુ કામ અથડાતા;
 જની ના રહાય ત્હારાથી, ત્હને ધીક્કાર છે ત્યારે.
 વિચારીને વચનથી બહુ, વળી દ્રવ્યે અને દેહે;
 દયા કર તું દયા કર તું, દયામાં સ્વાર્થ છે ત્હારો.—૪

—“લડતમાંહીં ઝુકાવોને” —

ખંસી ૨ છ (રામ ગઝલ)

અરે ઝો દેશના બંધુ,	તજ દો લેદ લાવોને,
તજ દંધ કલેશને કજઆ,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
સુખેથી લોગબ્યા લોગો,	વખત અણમૂલ ગાળીને,
તજ દંધ સોડ પત્નિની,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
વખત આબ્યો વડી નાશે,	શરીરે ખાલી ધારેને,
તજ દંધ વસ પરદેશી,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
કરોડો રૂપીઆ નાએ,	અરે :ઝે ટોપીવાળાને,
જતા અટકાવવા માટે,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
કરો લીધા ઘણા ખોટા,	અરે ધિટીશ સરકારે,
ઝડા મૂળ કાઢવા તેને,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
તુરંગો તોપ બંદુકો,	અને તડવાર શું કરશે ?
અહિંસા શાંતિના શત્રે,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
ન ડરશે જેલખાનાથી,	અને પોલીસ બુદ્ધિમાથી,
સંપૂર્ણ સ્વરાજ્ય લેવાને,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”
ગુરા એ સંત “ગાંધી”જી,	કુકે છે શંખ મોટેથી,
વકીલ, વિદ્યાર્થી બંધુઓ,	“લડતમાંહીં ઝુકાવોને.”

૧૬-૪-૩૦ બનાવનાર-ગાંધી લક્ષ્મીદાસ પુરુષોત્તમદાસ.

બંચી ૩ જી. (રાગ કવાલી).

સાહા તળાવ કીનારે, સરકાર સીતમ ગુબારે;
 શુરા ધરી પ્રતિજ્ઞા, નિજ ગૃહ છોડી આવે.
 કાયર નથી અમે સૌ, છંછળે સત્યાંગૃહીરે;
 પરવા નથી મરણની, ઘેર બેઠે શું થશેરે.
 અહિંસા દિલમાં ધરીને, પ્રાણ સહુ અર્પીએ;
 ટેક અમારી એવી. મરતાં છતાં ન હઠીએ.
 સહુ છે ખપી જવાના, પાંચે પંદરે કે પચીસે;
 દહી દે ભલે બંદુકે, ડગ નવ એક હઠીએ.
 અમર કરોને નામના, સરદારની સલાહ માની;
 છે સમય અમુલ્ય બાઈ, નહિં ફરી એ મળશે.

સેવક.

આવી ચોપડીઓ લેણી કરવા માટે કે મફત વહેંચવા
 માટે જેને જોઈતી હશે તેને રૂપીયે એ આપીશું તે જરૂર
 માળકે-કન્યાઓને તમારા તરફથી મફત વહેંચશે એ
 આપીથી જોઈ નહીં મળે. લખો અર્થ મળે:—

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાસ્ત્રી.

જુની સાકપીક નળ પાસે—ભાવનંભર.

જાંસી ૪ થી.

દિવ્ય-પ્રભાત

(લેખક — દુરિસિંહ રામસિંહ વૈદ્ય — ભાવનગર.

કયે દીન ઉગશે દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત,
અહિંસા નંત્ર મહાન ગાંધીનો, શીખશે નર ને નાર;
દેવ ભાવ ટળશે જગમાંથી (૨)

ઉગશે તે દિન દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત
સત્ય નિતિને પથે વિચરશે, ભારતના સંતાન;
આર્ય ભુમીમાં ઐક્ય થશે સૌ (૨)

ઉગશે તે દિન દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત.
વસ્ત્ર સ્વદેશી ધારણ કરશે, વિદેશીનો બહીષ્કાર;
ચક્ર મુદ્રર્શન ઘરઘર ફરશે (૨)

ઉગશે તે દિન દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત
શાન્તિ અને સેવા થાકેનો, કરશે હિન્દ અભ્યાસ
યજ્ઞ નાર્યસ્તુ પૂજ્યન્તે (૨)

ઉગશે તે દિન દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત

ખંડી ૫ મી. (રાગ ગૂઝલ)

ખરે છે હિન્દનો હીરો, ખરે એ મહાત્મા ગાંધી,
સદાયે દુઃખ સેવે છે, તમારા સુખને આતર—ખરે છે
અહોનીશ દેશના દુઃખો, વીચારો દીલમાં ધારે;
ખરે છે લોહી તેનું તો, દુઃખી આ દેશ જોઈને—ખરે છે,
રહી છે આમણી જાગે, શીરસ્તે લેખ ધાર્યો છે;
જગાડ્યો નાગ એ ઝેરી, શીરસ્તે મરણ ધારીને—ખરે છે
મળ્યો છે દેશનો નેતા, ચાલો સૌ તેહના પગલે;
તમારું હિત છે તેમાં, મહાત્મા ગાંધીના પગલે—ખરે છે
કહે છે લાલ પુકારીને, વધાવો એ શીરસ્તાને;
ચાલો સૌ કુચકદમ આગળ, તમારા મહાત્મા પાછળ—ખરે છે

જોઈએ છીએ.

પૈસા સીરીઝમાં દેશસેવા, સમાજસેવાને લગતી ગણલો,
કવાલીયો, ભજનો, કીર્તનો, લખી શકે. તેવા સેવા લાવી
લેખકો જોઈએ છીએ. લખો અગર મળો:—

કે. જી. શાહ.

૬૦ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ.

જુની શાકપીઠ નગપાસે—ભાવનગર.

૬મન નીતિના પુર.

શ્રી રવીશંકર વ્યાસ	ખેડા	બે વરસ સખત કેદ.
છાટાલાલ ગાંધી	અંકલેશ્વર	એક " "
ભાઈલાલ પ્રાણીજીવનદાસ	બોરસદ	બે વરસ સખત કેદ
જીવણલાલ ચાંપાનેરીયા	"	" " "
આશાભાઈ લલ્લુભાઈ	રાસ	" " "
નગીનદાસ પારેખ	સુરત	૧૦ મહીના સખત કેદ
દરબારી સાધુ	"	બે વરસ સખત કેદ
પ્રભુદાસ ઠક્કર	મહેમદાવાદ	૨૧ મહીના સખત કેદ
નરસીભાઈ પટેલ	સાણંદ	છ માસની સખત કેદ
ભીખાભાઈ પટેલ	સાણંદ	૧૧ મહીના સખત કેદ
ડો. ચંપકલાલ ધીયા	સુરત	બે વરસ સખત કેદ
મણીભાઈ પટેલ	આંટ	એક વરસ સખત કેદ
પ્રહેલાદ મણીભાઈ	ભરૂચ	ચાર મહીના સખત કેદ
આણંદશંકર સીવશંકર	"	" "
મગનલાલ નાગજીભાઈ	"	" "
ફકીરભાઈ બકોરભાઈ	"	" "
મોતીભાઈ ગીરધરભાઈ	"	" "
ચત્તરસિંહ	કરજળુ	એક મહીનો સખત કેદ
ધાનસિંહ	"	બે મહીના "
ચંપકલાલ	બોરસદ	છ મહીના "

દમનનીતીનો જોસ.

રી કુલસિંહ	દાણી	છ માસ સાદી કેદ
લગવાનજી	જેડા	૧૬ મહીના સખતકેદ
ડો, રતીલાલ	ધંધુકા	છ મહીના સાદી કેદ
જાદવજી જવેરચંદ ગાંધી અમદાવાદ	૬ મહીના સાદી કેદ	
મુલાયમચંદ્ર બોઝ	કલકત્તા	નવ મહીના સખતકેદ
ચાફચંદ બેનરજી	"	એક વરસ સખત કેદ
વીજયદત્ત	"	" "
વસંતકુમાર	"	" "
પ્રમથનાથ મુકુંદજી	કલકત્તા	બે વરસ સખતકેદ
પ્રફુલ ઘોસ	"	" "
જીતેન્દ્રમોહન	"	છ મહીના સખત કેદ
સેનગુપ્તા	"	" "
મનોરંજન	"	એક મહીનો કેદ
ગાકરઅલી	કલકત્તા	એક મહીનો કેદ ને હજાર રૂ. દંડ
ડો. પરસરામ	લાહોર	બે વરસ સખત કેદ
મેલારામ	"	" "
કાશીરામ	"	એક વરસ સખત કેદ
સ્વામી ભવાની દયાળ ખીહાર	છાવણી	બે વરસ સખત કેદ
વાલવંરકર	રત્નાગીરી	છ માસ સાદી કેદ
રૂપકેડો-બુદ્ધિમો-સજાવો ચાલુ છે. આવતા અંકે વધુ.		

ખંસી ૮ મી. (રાગ ગઝલ.)

અરે ઓ ખંધુઓ મારા, ઠહુ તે ધ્યાનમાં ધરજો
 તમારા હીતના માટે સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો.
 મરે ભુખે અને દુઃખે, કરોડો હીંદીઓ આજે,
 જ્યાં તેની દીલે લાવી સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો.
 ખરેખર દેશના માટે, જવાહીર લાલના જેવા,
 ગયા છે જેલમાં 'આજે સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો
 વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને, શુભામી તો ખરીદી છે,
 શુભામી કાઢવા માટે; સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો.
 ચહોલે દેશની ભકિત, ચહો ને હીંદની ચઢતી,
 કરીને કાંઈ કૃપાદ્રવી, સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો.
 ઉઠો જુવાન ઓ ભાઈ, ઉઠોને હીંદના હીરા,
 તજીને વસ્ત્ર પરદેશી, સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો.
 સેંકડો જેલમાં જાયે, હજારો તો પીકાયે છે,
 છતાં ના મોહ તબાયે છે, સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો,
 ગયા જે જેલની અંદર, મરે ભુખે અને દુઃખે.
 કંઈકના પ્રાણુ તો જાયે, તમારા દેશના માટે,
 વીચારો કંઈ હવે ખંધુ, હવે તો હૃદ યાયે છે,
 દેશવની વિનંતી એવી સ્વદેશી વસ્ત્ર વાપરજો.

જાહેર ખખરો મેળાવવા માટે એજન્ટો નોંધાયે છીએ.
 પ્રકાશકને મળો:-

ખંસી ૯ મી. (રાગ ગઝલ.)

બેળવી મોહને ખંસી સુણાવ્યો પાઠ ખાદીનો,
 સુતેલું હિંદ જગાડીને, સુણાવ્યો મંત્ર ખાદીનો. ૧
 નીહાળી માલ પરદેશી, બન્યોતો દેશ દિવાનો,
 કરી બહુ એ ગાંધીએ, કયો શુભતાન ખાદીમાં. ૨
 ફસાઈ મોહના ફાંસે બધો આ દેશ ચુલાયો,
 હયા એ મોહને લાવી બતાવ્યો માર્ગ ખાદીનો. ૩
 બુવો સ્વરાજ જેંચાતું, સુતરના તાંતણે આવે,
 સુધરવા હિંદનું ભાવી, સ્વીકારો વચ ખાદીનાં. ૪
 ગમ ફેશન ભુલી જવો, ખીસવવા દેશની સિદ્ધિ,
 સપુત સંતાન ભારતનાં, કરો ઉદ્ધાર ખાદીનો ૫
 થતો ખરખાદ ના પૈસો, બધો આ દેશમાં રહેતો,
 હજારો રંક કુટુંબો, કદે એશાન ખાદીનો. ૬
 રીસાઈ ગઈ બધી લક્ષ્મી, કુસંધી હિંદ બાણીને,
 મનાવા લક્ષ્મી દેવીને, ધર્યો પોશાક ખાદીનો. ૭
 ઘણો રૂઢો ઘણો સાંઘો, ટકાઉને ઘણો માદો,
 વહાલા હિંદને સાડ, લલો પોશાક ખાદીનો. ૮
 ઘરોઘર રંટીઆ દેખી, વીદેશી મીઝવાળાનાં,
 બળ છે હાય! હા હડયાં, પહેરે હિંદ હવે ખાદી. ૯
 સ્વદેશી માલ પહેરીને, કંદેરાં પાપ ધોવાને,
 હવે પરતાયેલાં હિંદે, સ્વીકાર્યો વેશ ખાદીનો. ૧૦
 હશે જ્યાં પૂજ્ય એ ખાદી, થશે ત્યાં પુર્વ આખાદી;
 ભલું જો દેશનું ચાહો, સ્વીકારો વેશ ખાદીનો. ૧૧

બાંસી ૧૦ મી.

વિદેશી વસ્ત્ર વેપારી જરા સમજે જરા સમજે,
 દુઃખી આ હિંદની ખાતર, જરા સમજે જરા સમજે;
 બનો કાં દેશના દ્રોહી, બનો કાં દેશના વેરી,
 સમજશે શું નહીં કોઈ, વિદેશી વસ્ત્ર વેપારી.
 અરે આ હિંદના રાજ, ગયા છે જોડમાં નેતા
 તમે શું ખાઈ ચકો ખાત્ર, રૂપેયા ગાંસડી બાંધી;
 અરે આ આર્ય બૂમિના, તમે શું ફરમનો યાશે,
 કમાણી ચોગણી કરીને, મુજે શું આપ મલકાશે.
 તમારી આ કમાણીમાં, ભર્યા હોહી દુઃખીયાના,
 તમારી આ કમાણીમાં, ભર્યા છે આંધુ દુઃખીયાના;
 જનેતા જળભરી આંખે, દયા માગે જરા દેખો,
 સપુત્રો માત ભારતને, રાજગની હા ! જરા પેખો.
 પડ્યા છે પેટમાં ખાડા, વિદેશી ત્રી બન્યા નાડા,
 મજે જો માતને બટક, તમે શું આવશે આડા;
 સુકાવો શીદને બહાલા, દયામય દિલતણા ઝરણો,
 વિદેશી વસ્ત્રના પાપે, કમોતે યાય છે મરણો.
 ભવન આખું ગુમાવો કાં. મજેલી તક ગુમાવોના,
 ઠરો આ દ્રોહની બંધી, વિદેશી વસ્ત્ર વેપારી

જાહેર પ્રજાને ચેતવણી.

હીંદુસ્તાનમાં દુશ્મનોનું જોર બહુજ નતમી રહ્યું છે. ચારે
ધ્રુવોમાં દુશ્મનો પોતાનું રહેઠાણ કરીને રહ્યા છે.

ગૃહસ્થો ? બહારનાં દુશ્મનના માટે તમોએ ઘણું કીધું ને
। છો પણ હું જે દુશ્મનો માટે ચેતવણી આપવા માશું
તે દુશ્મનને તમે કાઢી શકતા નથી તેના લીધે તમારા
બંધોને તમારા ઘરમાં રહેતા તમામ માણસો હેરાન થાવ છે.
તના વાતો કરતા કે મુઠ રહેતા તમે કુદરતની હવાનો લાભ લઈ
શકતા નથી. તેમજ જો ભુલેચુકે ગંભીર કાક કે અંગ ઉપર
લથા શીવાય ઉંઘી નવ તો જરૂર દુશ્મનો તમારા ઉપર એકી
થે મળીને હુમલો કરશે સ્વારમાં ઉઠ્યા બાદ તમારા શરીર
પર ઝીણા ઝીણા ગુમડા જણાશે તેમાંથી મેલેરીયા, ઇન્ફ્લુએન્ઝા,
મોનીયા, ટાઇફોઇડ, જેવા તાવો માણસોને લાગુ પડે છે

ગૃહસ્થો આ ચેતવણી વાંચીને ખેસી રહે કે વિલાપ કરે
ઇ બનવાનું નથી તમો જો આવા દુશ્મનોથી બચવા માંગતા
તો આજેજ ફક્ત આડાત્રણ આનાની ટીકીટ બીકીને
નેક્ષેલીન પ્લેટ ” કે જે તમારા જીવન તુને હાંકી કાઢીને
મારી તાંદુરસ્તીનું રક્ષણ કરે છે તો મંગાવવા ચુક્યો નહીં.

મેસર્સ વીઠ્ઠલદાસ એન. હફરની કું.

હેરીસ રોડ દરબારગઢ સામે—સાવનગર.

યુદ્ધગીતો
અને
સ્વરાજ કીર્તન.

મ. ૧૨. ૬મી અપાવના.—

દેશવલાલ ગોકળદાસ

૬૦ જુની ગાંધીકે.

બાલનગર.

(૩)

પ્રવાજમના બાર આના હરો એટલે દર ઝાઠવાડીએ તમારે ત્યાં સીરીએ પહોંચાડવામાં આવશે.

મારે જેટલી જરૂર આહુકોની છે તેટલીજ જરૂર જાહેર ખખર આપનાર વેપારીની પણ છે તેમના સહકાર સિવાય મારાથી પગલુ પણ ચાલી શકાય તેમ નથી. તો ઠરેક વેપારીને અરજ કરીશ કે તમારી જાહેરાત મારા પર મોકલી આપો ને હું જે દેશ સેવા, સમાજ સેવા સાહિત્ય સેવા કરવા માગુ છું તેમાં તમારી જાહેરાત મોકલીને મદદ કરો. પૈસા સીરીઝની દર ઝાઠવાડીએ ત્રણ હજાર નકલો ઠાઠવાતું નક્કી કર્યું છે. તેની અંદર જાહેર ખખર છાપવાને માટે એક પાનાના ચાર રૂપીઆ લાવ રાખેલ છે તો આપ આપની જાહેર ખખરો મોકલી આપશો ને મારા કામમાં મદદગાર થશો જેમ જાહેર ખખર વધારે મળશે, આહુકોની સંખ્યામાં વધારો થશે તેમ તેમ વધારે પાનાતું સુંદર ને અચિત્ર સાહિત્ય પ્રગળે આપીને પ્રગળી સેવા કરીશ આશા છે કે આનો જવાબ ભાવનગરની પ્રજા સારો આપશે ને મેં જે આહુમ કર્યું છે તેને ઉત્તેજન આપશે.

તા. ૬-૪-૩૦

ભાવનગર.

શ્રી ૦ તમારો ત.ખેલાર સેવક,
કેશવલાલ મોડેજીદાસ શાહ.

૩૦ જુની શકાબીદ—ભાવનગર

(૪)

(૧) .

કેવાની વાત સારી, તમે દીલમાં લેજો ધારી,

મારા ભાઈઓ સ્વરાજ લેવું રહેલ છે.

શરમને તો લાવો,	વીદેશી કપડા કાઢો-મારા ભાઈયો.
વખત વહી જાશે,	પસ્તાવો પાછગ થાશે-મારા ભાઈયો.
લાલ તમોને થાશે,	પરદેશી નાશી જાશે-મારા ભાઈયો.
ગોખી રાખો મંત્ર,	રેંટીયાથી સ્વતંત્ર-મારા ભાઈયો.
કરજો કામ સાફ,	પરદેશી છે નકાફ-મારા ભાઈયો.
રૂઝી રૂઝીને યાકયા,	પરદેશીએ બુખ્યા રાખ્યા-મારા ભાઈયો.
દાડને નહિ પીચો,	નીકર કમોતે મર્યો-મારા ભાઈયો.
સરનુ મીઠું થાશે,	બુલમી નાશી જાશે-મારા ભાઈયો.
તારીખ છઠી આજે,	મહિનો એમાં જ ગાજે-મારા ભાઈયો.
કેશવે સાચું કહ્યું	ચોડામાં સમજી લેવું-મારા ભાઈયો.
ભાવનગરની પાસે,	મેં વાત કરી ઉઘાસે-મારા ભાઈયો.

(૨)

રાગ સૈદાનો.

ચેતીને ચાલજો તમે (૨) રે ચેતીને ચાલજો તમે રે
કહું દીવસનો માલ ખાધો છે હજમ તે નંદિયાય-ચેતીને.
હિંદ અમારું જુએ મરે છે (૨) જાવા ન મળે ધાત
તે દગા જ્યાં જુવો ત્યાં પરદેશી શલતાન-ચેતીને.
સાફ શબ્દોમાં સાફ કહું છું ન જોઈએ તારૂં રાજ
રાગી તું કરાવો આજ્યા હિંદ કહું તારાજ-ચેતીને.

(૫)

સણતર ગણતરમાં મીંડુ વાળું વ્યસનને વ્યસીયાર
 તે તણું તે ભેર વધાયું (૨) સાચે સાચી વાત-ચેતીને
 અળભે રૂપીઆ દેશ તણા જે પરદેશે ચાલ્યા લાય
 તે છતા દેશી ઉંઘમાં ઉઘે લાજ ન આવે જરા-ચેતીને
 એકવીશહજારનો પગાર આલે વાયસરોયને દેવાય
 હિંદના ગમ્યા ભુખે મરે છે (૨) વિચાર તેનો ન થાય ચેતીને
 ગંવરનર કે વાયસરોયને પગાર ભારે અપાય
 લેફ્ટનન્ટ કરનલ કાંઈ કહેવાયે સોલજરો બહી ભાત-ચેતીને
 હિંદનાવાસી સૌજનોને વિનતિ કરું છું આજ,
 કલેશ કુસંપને ત્યાગજ કરશે (૨) નક્કી મળે સ્વરાજ-ચેતીને
 હિંદુ મુસ્લીમ પારસી અગર જૈન હો ઇશાઈ,
 ગમે તે તમે વાતજ માનો (૨) હિંદમાતા દુખદાઈ-ચેતીને
 હાથ ભેડીને અરજ કરે છે કેશવલાલ આજ,
 ક્યા લાવો ભાઈ ક્યા લાવો હિંદ થયું તારાજ-ચેતીને
 તારીખ તો છઠી કહેવાયે એપ્રિલ મહિનો ખાસ,
 ૧૯૩૦ ની સાલે રચી યોખેયોખી વાત-ચેતીને

(૩)

ગજલ.

અમારા હકનો હિસાબ તમારી પાસ માગીશું,
 પચાવી સૌ પડ્યા આજે તમારી પાસ માગીશું;
 સહાને લોળીયા લાણી અમારા વાલીએ સોંપ્યા,

(૬)

નથી હિસાબ તો કરતા તમારી પાસ માગીશું;
અમારી જે હતી મીલકત પચાવી સૌ પચ્યા આજે,
ન પાછી તે તમે આપો તમારી પાસ માગીશું;
અમે ફુખી તમે સુખી કહો એ ન્યાય કોનો છે,
તાગડધીના તમે કરતા તમારી પાસ માગીશું.

(૪)

ગજલ.

મતાવો સીદ બલીએ પ્રભુની બીક રાખોને,
ભરોને નીતિથી બાણ પ્રભુની બીક રાખોને;
અરે અભિમાનીઓ અંધા વિચારીને કરજો ધંધા,
પ્રભુ તો તુજને પુછશે પ્રભુની બીક રાખોને;
લલ્લે અમે અમે ભુખેતો મરીએ અમારી દેહને દમીએ,
તમારા પેટતો મોટા ભલે હમેશ ચયા કરજો;
અમે આ જગતમાં આવી દીધી છે પુન્ય કમાઇ,
તમે તો સ્વાર્થમાં વેલા તમારી છાંદગી શુમાવી;
તમારાથી યાચ તે કરજો જરી બાકી નહિ રાખો,
પ્રભુની આણુ તમોને છે જરી બાકી એ રાખો.

(૫)

ગજલ.

પણ છે હાક માતાની અરે બગો અરે બગો,
કહે છે કરચરી આજે અરે બગો અરે બગો;
અરે હિંદુ સુસ્તમાનો અગર હો પાદસી લેનો,

(૭)

ઉઠાને નિંદ્રાથી આજે અરે જાગો અરે જાગો;
પડ્યા ક્યાં ઉઘમાં ભારી માતા તારી છે દુઃખીયારી,
સ્નેહી આંખતો ખોલો અરે જાગો અરે જાગો;
‘હુટાએ ધન માતાનું હુટાએ જાત માતાની,
મુપુત્ર શું ઉઘમાં ઉઘે અરે જાગો અરે જાગો;
નથી ખાવા રહ્યા દાણા પડ્યા છે ઠોઠીમાં કાંણા,
તમે સૌ ક્યાં ગયા શાણા અરે જાગો અરે જાગો.

(૬)

[રાગ-આવેછે રે આવેછે સ્વરાજ સ્વારી આવેછે.]

અમે કરવાના અમે કરવાના સ્વરાજ સંપુરણ કરવાના,
નહિ કરવાના નહિ કરવાના અમે જોડખાનાથી નહિ કરવાના;
મોહ માન આંદોનો મુકીશું લાલચથી પંથ નવ મુકીશું,
ધીરજ ગુણ દીક્ષમાં ધરવાના.....સ્વરાજ
સ્વદેસી ભાવ ન મુલીશું પરદેશી દેખીના મુલીશું,
ભારત ભક્તિ ઉર ભરવાના.....સ્વરાજ
સૌ સેવા ધર્મ સ્વીકારીશું લેહોને તરત નીવારીશું;
ભારતના ગુણ અમે ગાવાના.....સ્વરાજ
મહાસલાની આજ્ઞા પાળીશું દુઃખ કલેશ દેશના ટાળીશું,
માતાના નામે મરવાના.....સ્વરાજ
ગણીમાંથીજ ગુરુવર માથે કરી કાર્યો સૌ હાથોડાથે,
આ પુરણ પ્રતિજ્ઞા કરવાના.....સ્વરાજ

(૮).

(૭).

દેમ ધાયે સરકારની નોકરી રે, જેણે પકડયા રૂસ - સરદાર;
 હરે સરકારી નોકરી આ સમે રે, દેશદ્રોહી પૂરાં કહેવાય.
 દેશદ્રોહી બનીને જીવવું રે, હિંદમાતાની કુખ લજવાય;
 પેટ કાળે ડુબાડે દેશને રે. દેશ દેશે લાખો ફિટકાર.
 નથી સરકાર કોઈને પોશતીરે, પોષનારો પ્રભુ ગણવાન;
 પટેલાઈ મે નોકરી સર્વનાં રે, હીઓ રાજીનામા ધરી હામ.
 ધન્ય વેળા, ધરી આ ધન્ય છે રે, નોકરીને લગાયો લાત.

(૮)

જંગ માંડયો મહાત્મા ગાંધીએ રે,
 હાથ કરવાને પૂર્ણ સ્વરાજ;
 એણે હાકલ પાડી છે દેશમાં રે,
 ધણે-ધિરી ચલા તૈયાર;
 હિંદમાતાની બેડીઓ તોડવા રે,
 કરે વહાણી કાયા કુરબાન;
 તોપગદ્ધકને તાણે કરે રે,
 અહિંસાનું રૂડું સધિયાર;
 હિંદગાની ગુલામીની મૂળ છે રે,
 મરી જાણે સ્વતંત્રતા કાજ;
 જેમ રૂંદે પતંગિયાં દીપમાં રે,
 ફરી પડ્યો બારત નરનાર;
 આ તાણાનો જંગ છે આખરી રે,
 રૂના ચણું કે લેણું સ્વરાજ;

(૬)

લલે છુટે જલિમની ગોગીઓ રે,
 લંલે મારે હજારો લાખ;
 લલે સામથી રાક્ષસી સામટી રે,
 વાપરી લે બ્રિટિશ સરકાર.

(૯)

નહિ હંશે, નહિ હંશે, ઘડાદરો પાછા નહિ હંશે.
 લડશે લડશે સમરાંગણમાં, છોને કના થવાય—પાછાં
 કુરખાની કરતાં નહિ થાકે, ધુમે રણમેદાન—પાછાં
 જુલમ ઘંટીમાં છોને પીલે, શેતાની સરકાર—પાછાં
 જુલમોથી રાજાયાં જગમાં, લાખો જુલમી રાજ—પાછાં
 રણે ચડેલા સત્યાગ્રહીઓ નમાવશે સરકાર—પાછાં

(૧૦)

ભૈરવી.

પગલાં સુણાયે હિન્દુભરમાં આજ પૂર્ણ સ્વરાજનાં;
 પડ્યા પડે પ્રહાંડભેદી, આજ પૂર્ણ સ્વરાજના.
 જડ મધ્ય જીવન પ્રેરતા, વીરની વિભૂતિ વેરતા;
 ધૂમતા ગગનને ઘેરતા, કપિકેતુ પૂર્ણ સ્વરાજના.
 યુગ યજ્ઞની વેદિ પરે, સ્વાહા થવા સ્પર્ધા કરે;
 અર્પણ ત્રાયાઓ જિયરે, યજ્ઞમાન પૂર્ણ સ્વરાજના.
 લાહોરકેરી મહાસલા, જે દેશ કેરી મહાપ્રા
 આપે ભરાવી ખુલોખલા, આદેશ પૂર્ણ સ્વરાજના
 નિજ લોહીની શાહી ભરી, નિજ અસ્થિની લેખણ .

(૧૦)

માંડે જીવનપટ ઉપરી ઇતિહાસ પૂર્ણ સ્વરાજના.
 નવયુગની જિઘડે ઉઘા, નમતી સિતિજ નીચે નિશા;
 પ્રભુના મનોહર સ્વપ્ન શા. આદર્શ પૂર્ણ સ્વરાજના.
 પ્રહલાદને નિરખી હુએ, ભારતજનેતાની હુએ;
 પ્રગટે પ્રખર પાવક મુએ, નરસિંહ પૂર્ણ સ્વરાજના.
 જગની પરમજનની સમી, રાજે પુનઃ ભારભૂમિ;
 પાશે જગતને એ અમી, સ્તનપાન પૂર્ણ સ્વરાજના.
 પૃથ્વીપટે પરિભ્રમણ કરતા, દશાદશ સળગાવતા;
 પોતે પધારે પૂર્વમાં, સ્વિરાજ પૂર્ણ સ્વરાજના.

(૧૧)

ધૂન.

ડંકો વાગ્યો લડવૈયા, શૂરા જાગલો રે;
 શૂરા જાગલો રે, ઠાયર લાગલો રે;
 ડંકો વાગ્યો.

માથું મેલો, સાચવવા સાચી ટેકને રે;
 સાચી ટેકને રે, સાચી ટેકને રે;
 માથું મેલો.

ભાંડેર બખર.

અનાજને પચાવનારી વસ્તુ મસાલાઓ છે. આ મસાલાઓ બગર
એ તેવા ખરીદવાથી દરેક મનુષ્ય પોતાની આરોગ્યતાને બગાડે છે વળી
આ વસ્તુ ચોક્કસ બખરમાં મલતી ન હોવાથી અમે તેવા મસાલાઓ
(દસદર, ધાણાશર અને મરચાં) વિશેરે ઉંચી જાળના કાંઈ ખંડાથી
તૈયાર રાખીએ છીએ. એક વખત મંગાવી ખાત્રી કરો. જાગર ભાવથી
વિશેષ ભાવ લેવામાં આવતો નથી.

ખોરાક સાથે લેવાની નીચેની પાચક અને સ્વાદિષ્ટ વસ્તુઓ પણ
ઉંચા અનાજની અંમરે ત્યા અમારી દેખરેખ નીચે જનાવી તૈયાર
રાખીએ છીએ. આવી વસ્તુ આ શહેરમાં મળતીજ નથી ઘણા ગ્રાહકોની
માંગણીથી આ વસ્તુઓ જનાવવી શરૂ કરી છે. એક વાર મંગાવી ખાત્રી કરો.

૧ મગના તથા અડદના પાપડો (કે જે ઉંચ વર્ણના લોકો-
લઈ શકે તેવા)

૨ ચોખાનો ખેરો તથા શેવ ૩ ઘઉંની શેવ ૪ ચોખાની વડી

ઉપરોક્ત વસ્તુઓ લગભગ પ્રસંગે પણ એક સામગ્રી જોઈએ તો પણ
દાહમસર આપીશું.

૫ માયામાં નાખવાનું અનેક સુગંધી પદાર્થોથી મિશ્રિત (ઘાંસીદેડ કે

તેવા મગજ કે માથાને તુકશાન કરે તેવા પદાર્થો વગરનું) અમેએ
ભરીથી તકવાર કરેલું તેલ કે જેનાથી માયાના બાધીઓ નાશુદ થતા આંખ
અને મગજને ફાયદો કરે છે.

ઉપરની દરેક વસ્તુ ઉંચીજાતની જાગરભાવે મલકે એટલાર મંગાવી ખાત્રી કરો.
ચોર્ડર પ્રમાણે કેળના પાણીથી પાપડો ત્યા એકલા દુધમાં ઘઉંની શેવ
પણ જનાવી આપવામાં આવશે. મગવાનું સ્થળ—

શાહ પ્રતાપરાય ગિરધરલાલ. ઉડી વખાર, -સાવનગર.
તા. ૬, -જહાગમાના ચોર્ડર ઉપર પુરતું ધ્યાન આપવામા આવશે

અહોદર હિંદના બાયા,	મુકો કાં માતની ' મોયા;
નહીં અસહાયશો કાયા,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
મૃપાળ કાં કરારીથી,	ચીરો છો માતની છોતી;
ખીસો કાં હિંદને પગથી,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
જનેતાં કાં કરે જાતી,	રીયો કાં જીવતી ફાટી,
બસા થઈ ના થયો ધાતી,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
ધુઓ કાં ધર્મને ધુળથી,	છંજેટો મૂશ કાં મૂળથી;
વિધો કાં ગાયને શૂળથી,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
અસાબ્યા પેટ ભર જોણે,	ધસાબ્યા નાક પછ જોણે;
હળુ શું પોપણો તેને,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
જુએ માર્યા દબાવેને,	તલબ્યા દેશ લાખોને;
કર્ચો નાગા કરેટો ને,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
કરાબ્યા જુંપકા ખાતી,	દીધા છે ગામડા બાળી;
સુકાવી જુમી હરિયાળી,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
શરીર વેચ્યા વિદેશીને,	જીવન વેચ્યા વિદેશીને;
શિર વેચ્યા વિદેશીને,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
દુકુમત હિંદની ખોઈ,	સલામત નહીં ઠેક;
ગુલામીમાં રહ્યા મોડી,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
અહોમુજ મા જવ્યા ગાળ્યા,	પુછું છું શું થયો પાણ્યા;
ખુટ્યા નાણા અને દાણા,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
દયા માંગે દયા માંગે,	જનેતા જળ ભરી આંખે;
અયોની એકલ હૃદય,	વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.

રસાતલ જાય છે માતા, અહો મુજ બંધુ તમ બેઠા;
 શરીરને ના કરો એકા, વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
 અહો સેવક અહો પોષક, અહો શિક્ષક અહો રક્ષક;
 યશોના ભાંડુના ભક્ષક, વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
 તણ ધાવણ જનેતાનું, પીયો કાં પય સુયાણીનું;
 કરો કાં એર અમૃતનું, વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
 નવત્રા છો પડે ફરવું, નમાયાથી લણું મરવું;
 કહો સૌ કે નથી જીવવું, વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને.
 અહો જો ધર્મની દિક્ષા, અહો જો દેશની રક્ષા;
 મને દો આટલી ભિક્ષા, વિદેશી વસ્ત્ર છોડીને.

(૧૩)

મુક્તિનાં મંડાણ.

આવેછે મુક્તિનાં મંડાણ, ચાલો લેવા અદકી દહાણ;
 પુર્વ પુન્યનો ઉદય થવાયો, ઉગ્યા મોહન ભાણ;
 આર્થ ભુમિની મુક્તિ માટે, સર્જ કરે એ જાણ.-આને ૦
 પારતંત્ર્યને પંક પડી છે, ભારત માત મુળજ;
 વિદેશીઓએ શોષી લીધા, રક્ત રેતને પ્રાણ.-આને ૦
 હાહ, આમને ચેતન આપે, મોહનનું એ ધાણ;
 સત્ય આહંસા ચક્ર સુદર્શન, ફરકે હિંદ નિશાન.-આને ૦
 ધીરવીર ગંધીર બનીને, દયો ઇશ્વરનું નામ;
 દેશવીરની જય બોલાવી, સાધી દયો શુભકામ.-આને ૦
 મોહનની બંસી આ વાગી, સુણો પસારી કાન;
 કાનુનને કચડી પગ હેઠલ, સમજો સ્વરાજ્ય આન.-આને ૦
 આને આવેછે મુક્તિના મંડાણ.

મીઠાના મોરચાં.

સરકારની સામે, માંડ્યા મીઠાના અમે મોરચાં;

પ્રાણ જતાં પણ પાછા ન હઠનાર રે....સરકારની સામે

મીઠું અને અમારા દેશમાં,

અંગ્રેજોનો એમાં નહિ અધિકાર રે....સરકાર સામે

નીરખી અન્યાય આ સરકારનો,

જાળ્યા ગાંધી ને જાળ્યા સરહાર રે....સરકાર સામે

કિંમત મીઠાની એક પાઇની,

ચોદગણી છે એનાપર જકાત રે....સરકાર સામે

આવા અઘટિત કર્યા કાયદા,

લૂંટી લીધી હિન્દ તણી તાકાત રે....સરકાર સામે

હાકૂલ પાડી જગાડ્યું હિન્દને,

જાગે આર્યો લેશ કરે નહિ વાર રે....સરકાર સામે

એપ્રીલ મહિનાની છટ્ટી તારીએ,

કરે સત્યાગ્રહ હિન્દમાં ઠારોઠાર રે....સરકાર સામે

જાળ્યા અંગ્રેજ જ્યારે હિન્દમાં,

આશય આપ્યો રાખી દિલ વિશા રે....સરકાર સામે

અહિંના ઉપકાર એ ભૂલી ગયા,

ઉલટા લૂંટી માલ કર્યા પાપમાલ રે....સરકાર સામે

સમજે નહિં ધણું સમજાવતાં,

ઉલટા વાળ્યો અણે આરો આંકરે....સરકાર સામે

તેથી “ગાંધીજી” આપ્યા યુદ્ધમાં,

“શામળીઆ” પ્રભુ આવીને રથ હાંકરે. સરકાર સામે

દેશાધ.

છપાય છે

છપાય છે

છપાય છે

ગાંધીજીના ભાષણો.

તા. ૧૨-૩-૩૦ ના રોજ ગાંધીજી સાબરમતી કોરીને નીકળ્યા ને તા. ૬-૪-૩૦ સુધીમાં રસ્તામાં જ્યાં જ્યાં મહા-ત્માજીએ ભાષણો કર્યા છે તે અંપુર્ણ ભાષણનું પુસ્તક લગ-લગ આનાથી ૩૦૦ મોટા પાના ૩૦૦ થી વધારે પાનાનું પુસ્તક મોટું થશે. છતાં અગાઉથી આહક. ચનારને ફક્ત એક રૂપી-યામાં આપવામાં આવશે. તો આજેજ એક રૂપીયો ભરીને નામ નોંધાવો. પાછળથી કોઈ પણ કોમતે મળશે નહીં આહકો પુરતીજ નકલો છપાવવાની છે. આહકોના નામ તેમાં છપાશે. આ પુસ્તક દરેક દેશ ભક્તોના ઘરમાં હોવુંજ જોઈએ. આ પુસ્તક વીના એક પણ લાયબ્રેરી ખાલી ન હોવી જોઈએ. ગાંધીજીના ભાષણો વીશે વધુ લખવું નકામું છે. આજેજ એક રૂપીયો ભરીને નામ નોંધાવો.

લખો અગર મળે:—

કે. જી. શાહ.

૬૦ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ.

બુની ચાકપીઠ—આવનગર.

જોધએ છીએ ! જોધએ છીએ !! જોધએ છીએ !

કરેક ગામમાં ફેરીનું કામ કરનારા માણસો જોધએ
દેનની અંદર, ગામડામાં, શહેરોમાં, સલાઓમાં ગાયનો...
ચોપડી વેચી શકે તેવા ચાલાક ને હુશીયાર માણસો જોધએ છી

લખો અગર મલો—

કે. જી. શાહ. ઠેંગ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ.

જુની. શાકપીઠ, -ભાવનગર.

લેખકને આમંત્રણ.

તમારા લેખો પેસા સીરીઝમાં મોકલી આપો પેસા
મીડીઝને એવા લેખકોની જરૂર છે કે જે દેશ સેવા, સમાજ
સેવાને, લગતી ગઝલો, કવિતાઓ, બજનો, કીરતનો, લખી
શકતા હોય તેવા દરેક લેખકોએ ચોતાની ચીન્ને લખીને મોકલવી.

લખો અગર મલો—

કે. જી. શાહ.

ઠેંગ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ,

જુની શાકપીઠ, -ભાવનગર.

જય સ્વદેશ

વંદે માતરમ

જય સ્વરાજ

દેશ દર્પણ.

અને

સ્વરાજ મોરલી.

સમય કરી છાપના —

કેળવણી જોડવાદામ શાળા

દેવ જીની ગામીડ,

ભાવનગર.

આદિત ૧ લી

પ્રતિ ૩૦૦૦

સમત ૧૮૮૬

અને ૧૮૮૦

દ્રુષ્ટ પ્રો. પ્રસ જા ગેટ ભાવનગર.

બે બાંહે

પરમકૃપાળુ પરમાત્માની કૃપાથી પૈસા સીરીઝનો બીજો અંક આજે નીકળે છે. પહેલો અંક ખરીદીને ભાવનગરની જે પ્રજા મને મદદ કરી છે તે તેનો જોડલો આભાર માનું એટલે એણે છે. જો ભાવનગરની પ્રજા આવી રીતેજ અંકો ખરીદી મને મદદ કરશે તો જનતા ઉતાવળે સારાં અને સચિત્ર અંક બહાર પાડીશ. ભાવનગરની વેપારી પ્રજાએ મારા સંસ્કૃત દયા કૃષ્ટીએ જોવું ને બહારે ભાગલતા રહેવી જનતા સમજાવે છે કે આ આહુસ મોટું છે. વેપારીઓને ગૃહાઢોના અહુક સીવાય મારાથી અગાડી આલી ન શકાય ગૃહાઢો પોતાના વિ મંડળમાં ફેલાવો કરે વેપારીઓ બહાર ખખર મોકલે આટલિનિતિ જે ભાવનગરની પ્રજા ધ્યાનમાં લ્યે તો ભાવનગર પ્રજાની સેવા કરવાની જે મારી ભાવના છે તે કૃષ્ણભૂત ય ભાવનગરની પાસે વધારે નહિ તો દર અઠવાડીએ એક પૈસા માગણી છે ને આશા રાખું છું કે ભાવનગરની પ્રજા મા માગણી સ્વીકારશે. તા ૧૨-૪-૩૯ શનીવાર ભાવનગર.

લી૦ તમારો તાબેદાર સેવક.

દેશરજાલ ગોકળદાસ શાહ.

૬૦ જુની શકાબીઠ નળ પાસે—ભાવનગર

(૩)

(રાગ પશુમાં પડી એક તકરાર.)

મારલી ૧

સલેને કીધા ગીરકતાર, અમારા બહાદુરો સરદાર;
 જેણે અમારે મેલ જ માની, કરવું દેશનું કાજ;
 દુષ્ટત્યોથી છે ડરવાનું, આમા શાની લાજ.—મલે
 રંગેરંગમાં દેશ સેવાનું, વ્યાપ્ય છે અમજોર;
 દેશતણા હીતને માટે, કરીએ જેલ કલોલ.—મલે
 સૌરાષ્ટ્ર તણા સિંહને, આજે પુર્યો પીંજર માય;
 અઢી વરસની જેલ આપી, સપડાવ્યા સરદાર.—મલે
 વીરમગામના રેશન ઉપર, કોઠારી પકડાય;
 સ્વીવારે કેશ ચણાવી, સજા તેને થાય.—મલે
 ગોપાળદાસ હરખાર કહેવાય, કાઠીયાવાડનું તુર;
 બોરસદે સજા કરી છે, બે વરસ ભરપુર.—મલે
 રામદાસ ગાંધી કહેવાય, મોહનદાસનો બાળ;
 શ્રીદેશે જડાવી લીધો, જરી ન કીધી વાર.—મલે
 સરકારે તેને જેલ પુર્યા છે, જરી જોડી ન થાય.—મલે
 અમદાવાદનાં કંઈ ગયા છે, બહાદુર તે કહેવાય;
 જુલમીનો અન્યાય દેખી, દીલમાં કાંય થાય.—મલે
 નરીમાને સાથે લીધા, મુંબઈની સરકાર;
 એક માસની સજા આપીને, સરકાર ખુશી થાય.
 જમનાલાલ બંજારને પુરી, નોકરશાહી હરખાય;
 બે વરસની જેલ આપી, પુર્યા પીંજરમાંય.

પંજાગ તો ખજલણી હિયુ, ખંખાળ પાડે ખુંમ;
 પકડો પકડો એમ કહે છે, બહાદુર રજપુત.—ભલે
 ગુજરાતે ગૌરવ રાખ્યું, કાઠીયાવાડ ભરપુર,
 દેશતણી હાકલ સુળી, કરવા મારો કુચ.—ભલે
 બેલગામના મત્યાગૃહી, દેશપાંડે કહેવાય,
 સરકારે તો જકડી લીધા, ધુટા કેમ રહેવાય.—ભલે
 સુખછએ તો મહારંગ રાખ્યો, અમદાવાદ ભરપુર,
 સુરત તો એમ કહે છે, દીયો સ્વરાજના સુલ—ભલે
 જોલખાનામાં કંઈ જકડાયે, નાના મોટા ખાળ.
 દેસ સેવાની લગની લાગી, દેશ દર્પણમાં હાલ.—ભલે
 હાકલ સુળીને હિંદમાતાની, સૌ ચળે-તેયાર,
 હાથ જોડીને કેશવ કહેછ, જરી કરોની વાર.—ભલે

જોઈએ છીએ.

પેસા સીરીજમાં દેશસેવા સમાજ સેવામી, લગતી ગણેલો,
 ક્ષાલીયો, લજનો, કીર્તનો. લખી શકે તેવા સેવા લાઈ
 લેખકો જોઈએ છીએ. લખો અગર મળો:—

કે. જી. શાહ.

૬૦ મગનલાલ દેવચાલુકા ચારેજ

ગુની શાકપીઠ નળ પાસે—ભાવનગર.

મારલી બીલ

વિદેશી કપડાનો ખંડિખંડાર.

બાળી નાખોરે બાળી નાખો તમે વિદેશી કપડા બાળી નાખો.
 જેને હાડ ચામની જેળ ચરે, તેને હિંદુ મુસલમાન કેમ ઓડે,
 જરા દેશનું ગૌરવ તો રાખો, તમે વિદેશી કપડા બાળી નાખો,
 હિંદ તમારો દુઃખી છે, આર્ય મહિલાઓ બુધી છે,
 સમજી ઓ દીક્ષમા કાંઈ સમજો.....તમે
 દેશબંધુ જેલ પુરાયે છે, તો એ બાળીને નહિ બેવાયે છે,
 વિદેશીનો મોહ ન છોડાયે છે.....તમે
 આત્મી શરીરે તમે ધારો, પરદેશીનો કાઠ તો ખાલો,
 કળીમળીને સૌ આલો.....તમે
 તમે ભરો પરદેશીનો બેળી, હિંદના હૃદયામાં મળજે હોળી,
 બલાથી ના થયો વેરી.....તમે
 દેશનેતા તો પકડાયે છે, દેશ સેવક જેલ પુરાયે છે,
 જુલમીનો જુલમ ધાયે છે.....તમે
 દેશવની આતો અરજી છે, તમારી કેવી મરજી છે,
 હર્ષમન માથે રહ્યા ગરજી છે.....તમે
 પરદેશીયો કાવી જતા, દેશીયો બીચારા અથડાતાં,
 તમે દેશના હુશમન ન થાતા.....તમે
 દેશપર જુલમ ધાયે છે, સેવકોને જેલ પુરાયે છે,
 ક્રૂતા બાળીને ન બેવાયે છે.....તમે

મોરલી ૩ છ.

રાગ—ગઝલ.

લડાઈ આજ આજ છે સ્વદેશીને વીદેશીની;
 કંતેઈ સ્વદેશીની કરશે તમારા દેશને માટે.—લડાઈ
 અરે દિંદુ મુસલમાનો અગર હો પારસી જૈનો,
 ઉઠાને એક તો સાથે તમારા દેશને માટે.—લડાઈ
 અહિં આ દીક્ષમાં ધરજો હિંસાનો ત્યાગ તો કરજો,
 સ્વદેશી વસ્તુ વાપરજો તમારા દેશને માટે.—લડાઈ
 નોકરશાહી છુટતી આજે નેતાઓ જેલ બિરાજે,
 સ્વદેશી વસ્ત્ર ન છાજે તમારા દેશને માટે.—લડાઈ
 નીમકનો કાયદો તોડો સલાથી પ્રીતી તો જોડો,
 દયા તો દીક્ષમાં રાખો તમારા દેશને માટે.—લડાઈ
 જરી વિચાર તો કરજો પ્રભુએ જ્ઞાન તો આપ્યું,
 તજોને વસ્ત્ર વીદેશી તમારા દેશને માટે.—લડાઈ

જોઈએ છીએ.

આવી ચોપડીયો વેચવાં માટે ચાલાકને હુશીઆર
 ગાયનો ગાય શકે તેવા માણસો વાકીદારી જોઈએ છે પગાર
 ને કમીશન સાથે મળશે લજો અગર મળેા:—

કે. જી. શાહ.

૬૦ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ

ચુની શાકપીઠ નજી પાસે—ભાવનગર.

મારલી ૪ થી. હિન્દની આબાદી.

મગુ-મગલ.

મહેરો! સંતાન ભારતના હવે તો વાપરે ખાદી !
તહે પહેરો હવે ખાદી ! યશે આ હિન્દ આબાદી.
વિદેશી વસ્ત્ર ના પહેરો યતી આ હિન્દ ખરખાદી,
પહેરો શુદ્ધ સૌ ખાદી ! કરોને હિન્દ આબાદી.
ભલે ભડી બને ખાદી ! છતાં છું દેશનું કપડું;
રહે છે દેશમાં નાહું યશે આ હિન્દ આબાદી.
ઘણાં સુંદર અને ઝીણાં વિદેશી આંખ કારે છે,
ત્યજ એ માત્ર પરદેશી કરોને હિન્દ આબાદી.
વણેલી શાળ પર ખાદી ! હંમારે અંગ ધારોને,
પહેરો શુદ્ધ જો ખાદી ! યશે આ હિન્દ આબાદી.
વસ્ત્રો સત્યાગ્રહાશ્રમમાં પૂકારે નાદ ખાદીનો;
ધરી કોઈ, હંમે કાને કરોને હિન્દ આબાદી.
ઘણી સસ્તી ઘણી ટકતી ઠરે છે ખર્મની રક્ષા;
કહું જાણુ તહું માનો યશે આ હિન્દ આબાદી.
જાધે ખાદી ! જાધે ખાદી ! જગાવો દેશમાં ખાદી !
ખનાવી દેશને ઉજ્જો કરોને હિન્દ આબાદી.
તહે અંગે ધરી ખાદી ! જખાંને બોધ સારો થો,
પહેરે જો જખા ખાદી ! યશે આ હિન્દ આબાદી.
ઠરો નિશ્ચય હૃદયમાંહી, ઘડો શુરા પ્રતિજ્ઞા એ,
અડગ અડ પહેરવી ખાદી ! કરોને હિન્દ આબાદી.

દેશ દર્પણ

સ્વીકાર તા ૬-૪-૩૦ ના દિવસે રાજ થયેલા નીમકના
કાયદાની સવીનય સંગમાં હમણાં મુધી લેવાયેલા
લોગ નીચે પ્રમાણે.

- ૧ રામદાસ મોહનદાસ ગાંધી બારડોલી છ. માસની સખત કેદ
- ૨ કેશવભાઈ ગણેશજી પટેલ.
- ૩ ગ્રીમનભાઈ પટેલ.
- ૪ ભીમભાઈ વરી.

૫ મણીલાલ વલ્લભજી કોઠારી વીરમગામ સજા સાંકેસાત માસ
૬ દરબાર શ્રી ગોપાલદાસ આંબાધદાસ બોરસદ.
બે વરસની સખત કેદ ને રૂ. ૫૦૦ નો દંડ ન બરે તો
દોઢ માસ વધુ.

- ૭ ગોપાલદાસ તળાટી બોરસદ. સજા ઉપર મુજબ
- ૮ મીં રાધવજીભાઈ બોરસદ સજા ઉપર મુજબ.
- ૯ અમરતલાલ દલપતરામ શેઠ ધોળેદા અડી વરસની
આસન કેદ.

૧૦ ડૉ. નાયક આંટ પકડાયા.

૧૧ પ્રો. દીકાભાઈ દેશાઈ આંટએક વરસની સખત કેદ

૧૨ ડૉ. ચંદુલાલ ભટ્ટ એક વરસ કેદ.

આશાભાઈ મુકામરાસ. બે વરસ સખત કેદ ને રૂ. ૫૦૦ દંડ

૧૪ મીં રવીશંકર સુકામ લાલ ગુરદા પકડાયા.

૧૫ મીં તાપીશંકર. " "

૧૬ મીં જગશંકર હરીલાલ " "

૧૭ શેઠ જમનાલાલ બબ્બજ વીરલેખારલે. બે વરસની સખત
કેદને રૂ. ૩૦૦ નો દંડ ન લેતો ૬ અઠવાડિયા વધુ.

૧૮ કીશોરીલાલ મથરવાળા સખ ઉપર પ્રમાણે.

૧૯ ગોકળદાસ ભટ્ટ સખ ઉપર પ્રમાણે.

૨૦ ખુરશેદ નરીમાન મુંબઈ સખ એક માસ સાદી કેદ.

૨૧ અલી બહાદુરખાન મુંબઈ સખ એક માસ સાદી કેદ.

૨૨ શ્રી લખમીકાંત પ્રમાણિક મહિષ બાયન પકડાયા.

૨૩ શ્રી રામચંદરસીંગ દારગા સુકામ મહિષ બાયન પકડાયા.

૨૪ શ્રી અરજુનલાલ ભોગીલાલ લાલા વીરમગામ છ માસ
આસન કેદ રૂ. ૫૦૦ દંડ અથવા છ અઠવાડિયાની વધુ કેદ

૨૫ પુલચંદલાઈ કરતુરલાઈ વીરમગામ છ માસ સખત કેદ
૫૦ દંડ અથવા બે અઠવાડિયાની વધુ સખ.

૨૬ ગંગાધરરાવ દેશપાંડે બેલગામ એક માસ આસન કેદ.

૨૭ નારાયણરાવ ભેશી વકીલ " પકડાયા

૨૮ જીવનરામ વેપારી " "

૨૯ મીં દબડે " "

વીજેની ધરપકડો ચાલુ છે.

ભાવનમરના એજન્ટ શાહ પ્રભુદાસ દામજી.

કેં દરબારગઢ પાસે, છુટક ચોપડીઓ ત્યાં મળશે.

પ્રીતે તમારાં પ્રેમના અહીં આદર્શ પૂજન અમે—ર
 આ ગયા પંજળકા દિન હિંદવાસી ભગજો,
 આ ગયા દુઃખ દર્દકા દિન દેશ પ્રેમી ભગજો;
 હિંદીઆ શુરા અરે પંજળને મંજારજો,
 કતલ ચડાવી ડાયરે એ વાત દિલમાં ધારજો;
 લોહી રેડાયા ખરે નિર્દોષ પંજળી તણા,
 લાજ સતીઓની હુંટાણી ના રહી એમાં મંજાર;
 પેટ ચક્કબ્યા કેદ કીધા કંઈક પંજળી હીરા,
 ગાળીધી જલીયાનવાળા બાગમા માયા વીરા;
 તીર્થ ભૂમી એ અંભારી હિંદુને મુશ્કીમની,
 પુજશુ માથે ચડાવી રાખ એ નિર્દોષની;
 હિંદુ અપમાન પુરે હા થયુ પંજળમાં,
 દેશની મદાનગી હુંટાઈ ગઈ પંજળમાં;
 દેશનું ગૌરવ અને કીર્તિ ફરીને સ્થાપવા,
 શાન્તી રાજો સંપ રજો નાની મોટી ન્યાતમાં;
 ગાંધીની આરા ચડાવો મસ્તકે સૌ પ્રમથી,
 મારવાની વાત છોડો ખાલી ધારો રનેકથી;
 દેશ દ્રોહી ના જનો, પરદેશી વત્તો પહેરીને,
 દેશના પ્રેમી જનો; ખાલી ચરીરે ધારીને;
 દેશની જરબાતી છે વસ્ત્ર પરદેશી ચકી,
 દેશની આખાલી વધશે રેંટીયા ખાલી ચકી;
 ખાલી પહેરો ખાલી પહેરો ખાલીની માળા જપો,
 રેંટીયા ઘર ઘર ચલાવો. ખાલીની માળા લજો

તાકાત અને તાઝગી આપનાર સહેજતદાર
મધુર પીણું.

દ્રાક્ષાસવ

જેના નિયમત એવન કરવાથી લોહીને સુધારી
દકડીને ભુખ લગાડી, ખોરાકનું પાચન કરી દરતને
સાફ લાવે છે. તેમજ શ્વાસ, ઉધરસ, છર્ણુતાવ, પેટનો
વાયુ, ચુંક, કંઠ અને મગજ તથા છાતીના દરદો,
આંખના દરદો, ને હઠાવી આંતરડાં ને મજબુત બનાવી
થાકને ઉતારી શુભાળી નોંદ્રા લાવે છે. મહેનત કરનાર
તથા વિદ્યાર્થીઓને તો ખાસ અમૃત સમાન છે:—

કિંમત ટાક રતલના ખાટલાનો રૂપીઓ સવા.

દરેક જાતની આયુર્વેદીક દવાઓ બનાવનાર,

વૈદ્યરાજ રામસિંહ વશરામભાઈ.

ઓંમકાર ઔપધાસય.

આરગેઈ—સાવનગર.

અન્યા ગાંધી સુફળ ના, અમે સત્યાગ્રહી ચેલા,
 અમારી રેક જાળવવા, મરી જાવા થયા થેલા.
 રીધો છે મંત્ર ગાંધીએ, સહીને 'જીવવું' મરવું,
 સહીને દુઃખથી તરવું, ન દુઃખોથી કઢી ઠરવું.
 નથી કંઈ દેવ અંતરમાં, નથી ધા મારવો સામે,
 સહીને જીવવાનો છે, અમારો ન્યાયનો દાવો.
 ન કરવું હાંજી હા કંઢીએ, વસ્યું જો અંતરે ખીજું,
 ભલે શિર જાય તોયે શું? અમારે સત્ય તે કહેવું.
 ભલે જીંજીરથી જકડે, વતન છો ખાલસા મુકે,
 જીલમ અપમાનની ઝડીયો, ભલે અમ સિરપરે વરમે,
 અમે ના દાસ લક્ષ્મીના, અમારી દાસી એ રહેશે,
 અમારા માનને માટે, જીવારી છો બધી યાશે
 તપાવે આ ડુખાવે કે, અમેને ભઠીમાં બાળે,
 અમારે જીવવું મરવું, હવે ગાંધીજીના હાથે.
 ગુરૂ સેનાપતિ ગાંધી, અમારો સત્યનો કિલ્લો,
 અટળ શ્રદ્ધા અમારી છે, તું ના તોપથી તુટયો.
 જગતમાં આશ્રી શસ્ત્રો, ઘણે જીહાં પરી હેઠા,
 છુટયાં જ્યાં સત્યના બાણો, અમારા શમનાં છોડયા.
 ધરા આખી મુજી બાણે, મુજી સત્યાગ્રહી ટકાર,
 હિતરહી દેવ રવગેથી, લઈને હાથમાં જ્યમાળ.

(૧૬)

(એ ઉપકાર ગણી ઇશ્વરનો, હરખ હવે તું હિન્દુસ્તાન.),
દોહરો.

શુદ્ધિક્ષા ગાંધીજીએ, મંત્રથી લીધી મહાન;
અસહકાર આરાધીને, હરખ તું હિન્દુસ્તાન,
સવૈયા.

શુદ્ધિક્ષા કે છે ગાંધીજી, અસહકાર મંત્રથી આજ,
અસહકાર સમાન અત્યુત્તમ; અવર ન લીસે કોઈ ઇલાજ;
અસહકાર અતિ ઉત્તમ છે, મંત્ર ગાંધીજી તણો મહાન,
એ ઉપકાર ગણી ઇશ્વરનો, હરખ હવે તું હિન્દુસ્તાન.
અસહકાર અસરકારક છે, ઓપધી ગાંધી તણી અપાર,
રજરગમાં વૃદ્ધિ રોગ રહેને, કાયા માંડિ યથેજ દરાર;
કંથન સરખી બનશે કાયા, વળશે હિન્દી જનના વાત;
એ ઉપકાર ગણી ઇશ્વરનો, હરખ હવે તું હિન્દુસ્તાન.
અસહકાર નથી અર્વાચીન, પ્રાચીન કાળથી દિસે પ્રસિદ્ધ,
અસહકાર અન્યાયની સામે, સિદ્ધ જનોએ લીધો સિદ્ધ;
સાબરમતીના શુદ્ધ સતે, રમેદે પકડી લીધું મુકાન,
એ ઉપકાર ગણી ઇશ્વરનો, હરખ હવે તું હિન્દુસ્તાન.
મીટાવવા મુડીવારી માનસ, કિસાનના કાપવા કર કરર,
કાયરતા કાયદની કાઢવા, સમાવવા ચમણીનાં શુભ;
અંત આણવા અત્યાચારનો, જંગ જગાવે વૃદ્ધ શુવાન
એ ઉપકાર ગણી ઇશ્વરનો, હરખ હવે તું હિન્દુસ્તાન
દયાસંહર બા કરી.

મીઠાના મોરચાં.

સરકારની સામે; માંડેયાં મીઠાનાં એમે મોરચાં;

પ્રાણ જતાં પણ પાછા ન હઠનાર રે...સરકાર સામે

મીઠું બને અમારા દેશમાં,

અંગ્રેજોનો એમાં નહિ અધિકાર રે...સરકાર સામે

નીરખી અન્યાય આ સરકારનો,

જાળ્યા ગાંધી ને જાળ્યા સરકાર રે...સરકાર સામે

કિમત મીઠાની એક પાઈની,

ચૌદગણી છે એનાપર જકાત રે...સરકાર સામે

આવા અઘટિત કર્યા કાયદાં,

લુંટી લીધી હિન્દ તજી તાકાત રે...સરકાર સામે

હાકલ પોડી જગાડયું હિન્દને,

જાગો આપ્યા લેશ કરો નહિ વાર રે...સરકાર સામે

એપ્રીલ મહિનાની છઠી તારીખે,

કર્યો સત્યાગ્રહ હિન્દમાં કારોઠાર રે...સરકાર સામે

આવ્યા અંગ્રેજ ત્યારે હિન્દમાં,

આત્રં આપ્યો રાખી દિલ વિશાળ રે...સરકાર સામે

અહિંના ઉપકાર એ બૂલી ગયા,

ઉત્પટા ઉડી માલ કર્યો પાયમાલ રે...સરકાર સામે

સમજો નહિં પણ સમજાવતાં,

ઉલ્ટો વાજ્યો એણે આઠો-આંકરે...સરકાર સામે

તેથી "ગાંધી જી" આપ્યા યુદ્ધમાં,

"શ્રામળીઆ" પ્રભુ આવીને રમ્યા કાંકરે...સરકાર સામે

છપાય છે.

છપાય છે

છપાય

ગાંધીજીના ભાષણો

તા. ૧૨-૩-૩૦ ના રોજ ગાંધીજી સાગરમઢી છાકીને નીકળ્યા ને તા. ૬-૪-૩૦ સુધીમાં રસ્તામાં જ્યાં જ્યાં મહા-મહાદેવજીએ ભાષણો કર્યા છે તે અપૂર્ણ ભાષણોનું પુસ્તક લગભગ આનાથી હજાર મોટા પાના ૩૦૦ થી વધારે પાનાનું પુસ્તક મોકલ્યું થયે. છતાં અંગાઉથી ગ્રાહક ચનારને ફક્ત એક, રૂપીયામાં આપનામાં આવશે. તે જાળેજ એક રૂપીયો જરીને નામ નોંધાવે. પાછળથી કોઈ પણ કોમતે મળશે નહીં ગ્રાહકો પુરતીજ નકલો છપાવવાની છે. ગ્રાહકોના નામ તેમાં છપાશે. આ પુસ્તક હરેક દેશ ભંજોના ઘરમાં હોવુંજ જોઈએ. આ પુસ્તક વીના એક પણ લાયજેરી ખાલી ન હોવી જોઈએ.

ગાંધીજીના ભાષણો વીશે વધુ લખવું નકામું છે. અજેજ એક રૂપીયો જરીને નામ નોંધાવે.

લખે અગર મળે:—

કે. જી. શાહ.

૬૦ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ.

ગુની સાકપીઠ—સાવનગર.

નય દેશ

વંદે માતરમ

નય દેશ

દેશ દર્શન.

(અને)

સ્વરાજ વીણા.

સમ્રાટ કી ગવાના—

કેશવલાલ ગોકળદાસ ગાંધી

કેડ બુની ગાંધી,

ભાવનગર.

આવૃત્તિ ૧ લી

પ્રત ૩૦૦૦

મવત ૧૮૮૬

મને ૧૮૮૦

પ્રાચીન ગ્રીક ગ્રેસ આગે ભાવનગર.

મારી વિનંતી.

પરમકૃપાળુ પરમાત્માની કૃપાથી પૈસા સીરીઝનો. ૩ ને
અંક આજે નીકળે છે. તેણે માન ભાવનગરની પ્રજાને છે.
જે ભાવનગરની પ્રજાએ મારા સાહસને માન ન આપ્યું હોત
તો આજે હું ૩ ને અંક બહાર પાડી શકત કે કેમ તે મોટો
સવાલ હતો. પણ ભાવનગરની પ્રજાએ જે કર્યું તેણે તે
કસ્વામાં હજી પણ ક્યાસ રાખી છે ને તેના માટે આજે
મારું વિનંતી કરવી પડે છે કે, જે ભાવનગરની પ્રજાને પૈસા
સીરીઝો ગમતી હોય, તેની ઇચ્છા હોય કે આવી સીરીઝો
નીકળે તો સારી તો મહેરબાની કરીને ભાવનગરની પ્રજા
તેને પોતાના મિત્ર મહળમાં, રુગા રનેદીમાં તેનો ફેલાવો
કરે ભાવનગરની પ્રજાના સહકાર સીવાય મારાથી કંઈ બને
એમ નથી. લેખકોએ પોતાની ગંજલો, કવાલીયો જેમ બને
તેમ સખી મોકલવી. વેપારીયોને ફરેક અંકમાં વિનંતી કરી
બગો છું તેમ આ અંકમાં પણ વિનંતી કરું છું કે તેઓ
પોતાની બહેરાત મોકલાવીને અને મદદ કરે, હું ફકાને
ફકાને કરીને બહેરાત માગી શકું તેમ નથી પણ જે વેપા-
રીઓ, શ્રીમંત્રી વગેરે પેપરામાં બહેરાતો છપાવે છે તેવા
વેપારીઓ જે અનંતરેક નજર કરે તો સ્વાર્થ સાથે પરમાર્થ
છે. એક પાનાંની બહેરાતના આદર રૂપીયા દેવામાં આવે છે.

તો આશા છે કે તેઓ મને જરૂર જાહેરાત મોકલાવીને મદદ
કરશે વેપારીઓની જાહેરાતો મળશે તેમ ચોપડીના પાના વધશે
ને એટલે લાભ તમને ને પ્રબળ થશે. તો તમે મને કાગળ
લખશો એટલે આવીને તમારી જાહેર ખબર લઈ જઈશ
આશા છે કે આ વિનંતીનો જવાબ ભાવનગરની વેપારી
પ્રજા આશામાં આપશે. તા. ૧૮-૪-૩૦ શુક્રવાર.

લી૦ તમારો તાબેદાર સેવક,
શાહ કેશવલાલ ગોકળદાસ.
જુની સાકપીઠ-ભાવનગર.

કુવચનના કુહાડા.

લેખક:-હરિસિંહ રામસિંહ વૈદ્ય-ભાવનગર.

(રાગ—ગઝલ)

અરે બાઈ ! હૃદયમાંહી, લલે ખંજર ધુસાવી દે;
પરંતુ કુવચનના ધા, કદી ના મારજે ભાઈ;
અરે શસ્ત્રોત્પ્લા જખમો, ખરે કોદી રૂઆવાના;
પરંતુ કુવચનના ધા, કદીના રૂઝશે ભાઈ;
કુ શબ્દોના પ્રહારોએ, હૃદયમાંહી સતાવે છે;
અહા ! તેવા કુહાડાઓ, કદી ના મારજે ભાઈ;
કુ વાકયોના એ બાણોથી, હૃદય હંમેશ ખટકે છે;
'હરિસિંહ' કે કુશબ્દોના, કુહાડા ન મારજે ભાઈ;

વીણા ૧ લી.

(રાગ જંગ માંડયો મહાત્મા ગાંધીજીએ.)

કરી ગાંધીજીએ ધીર ગજનંદિ

કર્યો પુનીત ભારત પડકાર

સહુ ચાલો સત્યાગ્રહ જંગમારે

માંડયા અસ્તનત સામે ચોરચારે

મેળવવા પુણી સ્વરાજ...સહુ ચાલો.

તારીખ બારમીએ મહાત્માનિસર્ગારે

સત્યાગ્રહ સમરસને કાળ....સહુ ચાલો.

શુરા સૈનિકો છે જેના સાથમારે

મહારથીઓ બન્યા બલીદાન...સહુ ચાલો.

વીર હાક પડી છે વિશ્વમારે

નવબુવાનો પડોને મેદાન....સહુ ચાલો.

કમર કસી કેમરીઆ પહેરજોરે

ભારત માતાનાં તોડવા બંધ....સહુ ચાલો.

શુરવીરો ચાલો રણવાટમારે

ભરો આગળ હગડુ આજ...સહુ ચાલો.

દેશ કાળે બલીદાન આપવારે

કરો કાયા તમે કુરબાન....સહુ ચાલો.

મરી અંત્રામે સ્વર્ગને મેળવોરે

તમે છોડી જવનની આશ....સહુ ચાલો.

હરિસિંહ રામસિંહ વેદ-ભાવનગર

વીણા ૨ ૭

(રાગ ગઝલ)

બનો શુરા તણા સંતાન તમારા હિંદના કાજે
 બનો શુરવીર સંશ્રામે તમારા હિંદના કાજે....બનો
 ઠરો ચાહોમ અંશ્રામે દીપાવા માતતી કુંજને
 જરા પાછા નહિ હઠશે તમારા હિંદના કાજે....બનો
 હતી જે દેશની ચડતી મદદ બાનંત ને મરતી
 લાવો તે તમે પાછી તમારા હિંદના કાજે....બનો
 ગંધા શુરા સૌ ચાલી રહી દીર્ઘી અમર તેની
 બનો શુરા સૌ હિંદી તમારા હિંદના કાજે...બનો
 છોડો ગુલામીનાં ધંધા થર્જો આબાદના બંદા
 બનો સૌ મરદ દુનિયામાં તમારા હિંદના કાજે....બનો
 દહે છે લાલ પોકારી તે મદદ સૌ સ્નેહથી રહેજે
 પુલ્કા છે રાજના દારો તમારા હિંદના કાજે....બનો

ભાવનગરમાં રહેવાની તથા જમવાની ઉત્તમ સગવડ
 માલીકની જાતી દેખરેખ નીચે ઉત્તમ ખેરાક બને છે તે
 એક વખત પધારીને જાત્રી કરશો.

શ્રી હોરવાળા પંડ્યા છગનલાલ એચર.

સ્નેહાત પાત્રે—ભાવનગર.

વીણા કે જી બાપુનો સંઘ.

મારા બાપુનો સંઘ, મારા બાપુનો સંઘ,
 આલ્યો સ્વરાજ ઘેર આણવા;
 અમે માંડ્યો છે જંગ, અમે માંડ્યો છે જંગ,
 શાન્તીનાં રણરંગ માણવા.—મારાં
 બોલકા હરિયાની રાણી, બોલકા હરીયાની રાણી,
 સ્વરાજ ક્યાં સંતાડીયું;
 સાંભળ હિંદ વાણી, સાંભળ હિંદ વાણી,
 હરીયામાં રાજ તારું રાખીયું.—મારાં
 ડોળ્યાં હરીયાના નીર, ડોળ્યાં હરીયાના નીર,
 ડોળી ડોળી અમે યાત્રીયા;
 બાપુ આખે લગીર, બાપુ આખે લગીર,
 સ્વરાજના સ્વાદ આખીયા.—મારાં
 ચાલો ચાલો ત્રીશ કોડ, ચાલો ચાલો ત્રીશ કોડ,
 મીઠો સ્વગજ રસ આખવા;
 ચાલો હિંદુ મુસલમાન, ચાલો હિંદુ મુસલમાન,
 મીઠું તમારું. બતાવવા—મારાં
 જીગતરામ દેવે.

જીસામીની રાત ને સ્વરાજનું વહાણું,
 સપરમે દહાડે સખરસ સખરસ.

વીણા ૪ થી. (ગજલ)

અમે તો હિન્દના યુવક, લડીશું હિન્દના માટે,
 અમે તો હિન્દના બાળક, લડીશું માતને માટે;
 નથી ડરતા નથી ડરતા, અમે તો બનની પરવા,
 અમેને ડર નથી કોનો, અમે જન્મ્યા છીએ મરવા.
 અમે આ યસ આરંભ્યો, ગીતાના મંત્રને ગાઈશું,
 અમારા ગાંધીજી હોતા, બલીદાનો અમે થઈશું;
 મહાભારત મર્યાદીશું, અમારા હીંદને કાળે,
 સમર્પણ દેહ તો કરશું, અમારા ધર્મ ને કાળે.
 અમે બહલો નથી ચાહતા, બનીશું ભોગ સહુ માટે,
 અમે તો જેલના સોખી, અમારો સોખ ન્યારો છે,
 અમે તો કમંચોગીયો, નથી કળની કશી પરવા,
 તુષા તો માતૃ સેવાની, અમે તઈયાર રહ્યો ચડવા.

જોઈએ છીએ.

આવી ચોપડીઓ વેચવા માટે ચાલાક ને હુશીયાર
 માણસો તાકીદથી જોઈએ છીએ.

લખો અગર મળો:—

કે. જી. શાહ.

કે. મગનલાલ કલ્યાણજી, પારેખ
 બુની ચાકપીઠ, પાણીના નળ પાસે, —

પ્રીણા ૫ મી

(રાગ સારંગ-શ્રી, પદશીતા એક, દાન્ય ઉપરથી.)

પ્રભુજનો કાગળ-આવ્યો છે, કોઈદીવ્ય પુરૂષે લઈ-આવ્યો છે
કહે છે, તું વાપરજો ખાદી, એમાં છે તારી આખાદી;
તે હોય બલે ઝીણી બાંધી,.....પ્રભુજનો.
તે વજ્ર વિદેશી બહુ વેર્યા, તે નાણા પણ પુષ્કળ વેર્યા,
તે નાણાએ તમને વેર્યા,.....પ્રભુજનો.
તું સમજી ધધને શા માટે, આ દેશ તણી-હોલત-દાટે,
તે જોઈ હવે તો દીલ-કાટે,.....પ્રભુજનો.
લાખો નર આજે જાળ્યા છે, ને મોજ શોખને તાર્યા છે,
પરદેશી ડરવા લાગ્યા છે,.....પ્રભુજનો.
આ દીવ્ય સંદેશો મારો છે, અતે-તો-વિજય તમારો છે.
પણ સ્યામ કસોટી વારો છે,.....પ્રભુજનો.
દેશાઈ.

પ્રીણા ૪ થી દેશના સિપાઈ.

અમે તો નાનકડા સિપાઈ,

અમારા દેશના આ ભાઈ.

તો માણસની સેવા કરશું, લોખંડી ધધને ભાઈ,
રાજ યાદુ રોજ રોજ અમે, દેશના ગીતો ગાઈ.-અમે.
ધમધમ કરીશું મરતી મગલે, બીક ન રાખશું કાંઈ.-અમે.
દેશ અમારો અમે આ દેશના, સુંદર કેવી સગાઈ.-અમે.

“ જન્મના ગુલામોને ”

અય ! જન્મના ગુલામો ! જંજીરમાં ગું રાચો ?
 પાવો : ગુલામી વાગે, મુલ્કીનાદ શાને નાચો-અય !
 ઉઠો સહુ જીવાનો ! મજદુર ખેડુ ઉઠો ;
 જગ આખું છે તમારું, ઇતિહાસ અન્ય જુઠો-અય !
 ભટ્ટી-ધણે સીતમની, નિજ ખુનથી ખુનતો ;
 મદોનો જંગ ખેડી, જાલીમને નમાવો-અય !
 ઉઠો ગુલામ ભાઈ ! ઉઠો ગરીબી છોડો ;
 પરરાજ્ય કેરી બેડી, ધનિકોની જાજ તોડો-અય !
 ખંડેર છુલું તુટે, પ્રગટે નવો જમાનો ;
 દુનિયા બધીં ફરી ગમ, પયગામ દેવી આવ્યો-અય !
 બસ ! એકવાર છેલ્લો, સત્યાગ્રહ આજ બાંધો ;
 પછી દહરથી રહેજો, દીન છે બધો તમારો-અય !

જોઈએ છીએ.

પૈસા, સીરીઝમાં દેશસેવા, સમાજસેવાને લગતી ગઝલો,
 ક્વાલીયો, ભજનો, કીર્તનો, લખી શકે તેવા સેવા ભાવી
 લેખકો જોઈએ છીએ. લખો અગર મળો :—

કે. જી. શાહ.

૬૦ મગનલાલ કલ્યાણજી પારેખ,
 જુની શાકપીઠ નજ પાસે, -લાવનગર.

દેશ દર્શન.

શ્રી મહેરબલી	મુંબઈ	૪ માસ સાદી કેદ
શ્રી આબીદઅલી	"	૬ માસ "
શ્રી સાદીક	"	૨ માસ "
શ્રી સુરેશચંદ્ર બેનરજી	કલકત્તા	૨૥ વરસ સખત
શ્રી બહેરામ મહેતા	સુરત	એક વરસ સખત
શ્રી રાજ	મુંબઈ	૭ માસ સખત કેદ
શ્રી ડૉ. નાયક	જલાલપુર	એક વરસ સખત કેદ
શ્રી સારાલાઈ	અમદાવાદ	બે મહિના સાદી કેદ
શ્રી ડૉ. હરીપ્રસાદ	"	ત્રણ માસ સાદી કેદ
શ્રી રાહીત મહેતા	"	" "
શ્રી પ્રો. ચંદુલાલ	"	બે મહિના સાદી કેદ
શ્રી પુલચંદ શાહ	નડીયાદ	બે વરસ સખત કેદ
શ્રી રવીશંકર વ્યાસ	"	" "
શ્રી છોટાલાલ વ્યાસ	"	" "
શ્રી નારાયણસિંહ	"	એક વરસ સાદી કેદ
શ્રી છત્રસિંહ બાપુસિંહ	દંતરાઈ	એક માસ કેદ
શ્રી ધર્મસિંહ	"	બે માસ કેદ
શ્રી બનવારીલાલ	લખનૌવ	એક વરસ સખત કેદ
શ્રી ગંગાસાહેબ આળે	કાનપુર	૭ માસ સખત કેદ
શ્રી મણીભાઈ	મુંબઈ	એક વરસ સાદી કેદ

ઢમનનીતિનો દોર.

શ્રી નરસિંભાઈ	અમદાવાદ	છ માસ સખત કેદ
શ્રી ભીખાભાઈ	"	નવ માસ સખત કેદ
શ્રી ડાયાભાઈ મનોરદાસ પટેલ	ધોળકા	બે વરસ સાદી કેદ
શ્રી હીરાભાઈ નરશીભાઈ	"	એક વરસ સખત કેદ
શ્રી નાથાભાઈ અકાભાઈ	"	છ માસ સખત કેદ
શ્રી ભીખાભાઈ ઈશ્વરભાઈ	"	" "
શ્રી ગોવિંદભાઈ સોમનાથ	"	" "
શ્રી માતમપ્રસાદ	ખનારસ	" "
શ્રી દેવીદાસ ગાંધી	દીલ્હીમાં	પકડાયા
શ્રી દેશખંડુ ગુપ્તા	"	"
શ્રી લાલા શંકરલાલ	"	"
શ્રી એફ. એચ. અનસારી	"	"
શ્રી મીતીસ સત્યવતી દેવી.	"	"
શ્રી મીતીસ પારવતી	"	"
શ્રી સેનગુપ્તા	કલકત્તા	છ માસનો સખત કેદ.
શ્રી જવાહીરલાલ નેહરુ	અલહાબાદ	છ માસ સાદી કેદ
શ્રી બળવંતરાય ગોપાળજી	ધોળકા	બે વરસની સાદી કેદ
શ્રી હરીહર શાસ્ત્રી	કાનપુર	પકડાયા
શ્રી ભગવાનદાસ	અમદાવાદ	સવા વરસ સખત
	ધડ પકડોને સબચો ચાલુ	

સને ૧૯૩૫ ની ભવિષ્ય વાણી.

પરદેશી મનુષ્ય નિચે મુજબ પોકાર કરશે :

(આ દુનીયામાં કેમ રહેવાશે ભણ જ્યારે દેવની રાજ યુદ્ધ-એ રાજ
 હિંદમાં કેમ રહેવાશે ભણ, હવે પ્રજા કોપીગણ,
 મુખી પટેલ તો રાણનામાઆપશે, હિંદુસ્તાનની, મધ-હિંદમાં
 ચારે ખુણામાં આગ લાગશે, ક્યારે જુલશે ભણ,
 સલામ અમોને કોઈ ન આપશે, હિંદુસ્તાનની, મધ-હિંદમાં
 સીધા સામાનના વાંધાપડશે, વાતજ વંકશે. અંધ,
 દેવ તુલ્ય અમને માનતા હતા, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 હાર તોરાને ફેલના જઈલે, જાઓ કહે છે તંદ,
 પેટેના માટે પરદેશેથી, અમે આવ્યા. અંધ-હિંદમાં
 વાણુ અહિંનું : જગડી જાશે, તેની ખબર નહ,
 મારજન્ટો પોકાર કરશે, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 હિંદતો સોનાનો સુલક, તેને મુકાય નહ,
 કાયરના જુલમના હીંપે પ્રજા ખજાલણી ગઈ-હિંદમાં
 જોર જુલમ કોઈ ના આંખે, પ્રજા સમજી, ગઈ,
 ગાંધીજીએ ભિપદેશ કર્યો, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 વિલાયતી અગ્નિ ભુજે મરશે, તેની ખબર નહ,
 કાયદાનો ભંગ કરવા, નીકળશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં

માનચેસ્ટર જે બાળ અમારું, તેની અબર નઈ,
 વિલાયતીનું નામ ન મળે. હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 મેજસ્ટરો મુંજવણમાં પડશે, તેની કીમત ખાંધ,
 સહકાર તો રાખે નહિ, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 ઈંગ્લાંડમાં અમને પાંચ ન મળે, હિંદમાં પચાસ સઈ,
 આવવા જવાનું ભાડું ભુડું, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 લેટેશાયર તો જુમ પાડશે, બુખે અરીએ અઈ,
 સાથું જે આહાક અમારું, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 દક્ષા તો સૌ એમ કહેશે, દલાલી કરશું નઈ,
 ખાત્રી અમારે છે આખાલી, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 સાહેબ લોકોની કીમત ઘટશે, આવશે જમાનો અઈ
 રેલવાળા હડતાળ પાડેછે, હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 સાહેબ લોક તો અમે કહેવાયે પરદેશી તો કાંઈ
 દુપા કરીને આજ રાખો હિંદુસ્તાનના મધ-હિંદમાં
 અમલદારી અમે કરશું નહિ ને નોકર તમારા થઈ
 ગાંભ તેમ કરીને રાખો હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 કાયદે જે શુનો કીધો માફ માગીશું અઈ
 એકના પાંચ વહાણ અમારે ડુબાવશે ન ભઈ-હિંદમાં
 મેમ સાહેબ તો જુમ પાડશે જુલમ થયો અઈ
 બાબા મારાને કાઈ ન રમાડે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 પાણી ભરનારી બાંધ કરશે પાણી ભરશું નઈ
 પંટાવાળા રીસાઈ બેડા હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં

મોટરનો શોફર આજ ન આવ્યો આવશે ન પાછો અંધ
 હાય અમારું શું જવાનું હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 કારકુન તો કોઈ આવ્યાનથી આવશે ન પાછો કાંઈ
 દપાલ મારી બાકી રહેશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 ફર્ટ સેકન્ડમાં જ્યાં ન મળે રેલ કંપનીમાં કંઈ
 થઈ કલાસમાં બેસવું પડશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 રસોઈ કંઈ કે બાણુ રમાડુ ગમ ન પડે કંઈ
 ભુખ્યા અમારે રહેવું પડશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 મકાનવાળા બાલી કરાવશે લાડે આપશે નઈ
 તંબુ બાંધીને રહેવું પડશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 પ્રીટીશને અમે અરજ ઠેરીએ સ્વરાજ આપો અંધ
 નહિતર અમારે મરવું પડશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 ગમે તેમ કરી ગાંધી મનાવો વાત મેં સાચી કહ
 આવી અમારી આત્મકથા થશે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 સાક્ષીમાં તો કેશવ કહે છે વાત મેં સાચી કહ
 હાખાણુ મારૂં વધી ગયું છે હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં
 સ્વપ્ન મારૂં છે સાચુ વાત મેં સાચી કહ
 ૧૬૭૫ ની સને હિંદુસ્તાનની મધ-હિંદમાં

વીણા હ મી.

આઝાદીની તમન્ના.

સર બવે તો બવે. પણ આઝાદી ગર આવે,
જાન કના હો બવે, પણ આઝાદી ગર આવે.
લો આગે ઠઠમ બડાયા, વો અળ નહિ હઠને વાલા;
લો યકિન હમને પાયા, વો ઠણી ન મીટને વાલા.
ચે નોબુવાનકિ સેના, અળ નહિ રૂકને વાલી,
હમને ગરદન ઉંચી ઉઠાઈ, નહિ જુદમસે કુકને વાલી.
મંજુર હમે હે મરના, ચલ અપના સાજ સજાવે.
અળ બતાવે તાકાત તેરી, અળ હમ નહિ હઠને વાલે,
હમ લડેગે મરતે મરતે, નહિ લડાઈ રૂકને વાલી,
મેદાન બલીમકા ન હો ખાલી, જળ તક ન હો ખુશહાલી.

લેખકોને વિનંતી.

તમે જે કવિતાઓ મોકલો તે શાહિધી સખીને મોક-
લજો તેમજ તમારું આખું નામ ઠેકાણું અમારી જોણમાટે
સખીને દોઈપણ સંજોગોમાં તમારી ખુશી વગર તમારું
નામ જાહેર નહિ થાય સખીઓમાં અઝલો, કવાલીયાને
પહેલા રયાન આપવામાં આવશે.

મી૦ એન. કીમ. ઠક્કર તમારું સખીજી ખરાબર
સખીને મોકલો તો છાપશું. લી૦ તમારો,

કે. જી. શાહ.

જુની ચાકપીઠ નજ પાસે-

નવજીવન મેળવવા માટે
 યુવાવસ્થા ખીલવવા માટે
 તંદુરસ્તી સાચવવા માટે,
 શક્તિ લાવવા માટે,
 સ્ફુર્તિ ખીલવવા માટે
 કનિત તેજ વધારવા માટે.

આજેજ   ખરીદો

પુરૂષો. સ્ત્રીઓ ને બાળકો આ અમૃતતુલ્ય
 જીવન ગમે તે સ્થિતિમાં વાપરી શકી શકે.

દરેક કુટુંબમાં હોવું જોઈએ તેને માટે અસલ
 કિંમત ધરાવીને લાલમાં એક સત્યતા રૂપીઆ
 બે ને અર્ધાસત્યનો રૂપીઓ-ચવા રાખ્યો છે
 તે 'ખરીદવા' ચૂકવું નહીં.

દરેક જાતની દવાઓ બનાવનારે—

વૈદરાજ રામસિંહ વશાંગમભાઈ.

ઝોંમકાર 'ઝીંપધાણ્ય,'

ખારજેટ-વાવનગર—(ટાકીઆવાડ.)

—: બે બેલ. :—

તે દયાળુ પરમાત્માની દયાથી આજે પૈસા સીરીઝનો પાંચમો અંક નીકળે છે. દરેક વખતે જુઓ પાડીને કેવું કે વેપારીઓ ત્રહર ખખરો આપો ને ગ્રાહકો પોતાના મીત્રમંડળોમાં ફેલાવો કરો એવો પોકાર દરેક વખતે કરવો નકામો છે. ઉવટે જણાવું છું કે જ્યાં સુધી મારામાં તાકાત હશે ત્યાં સુધી તમારી સેવા કરીશ આ અંક પણ અજબ સંજોગોમાં નીકળે છે. મને આશા નહોતી કે અંક નીકળશે કારણ કે ચાર અંકમાં ચાલીશ રૂપિયા તુકશાની આવી છે તો હું તુકશાનીમાં કેવી રીતે પૈસા સીરીઝ ચાલુ રાખુ છતાં કાંઈ અજબ ભાવના ને શ્રદ્ધાની સાથે ભાવનગરની સેવા કરવા માગુ છું. તો શું? ભાવનગરની પ્રજા દર અકવાડીએ એક પૈસો આપીને મને ટકાવી નહિ શકે? શીહોંદ પાંડો તાલુકામાં એજંટો બધાઈ ગયા છે તો નવા અંકો દર અકવાડીએ ત્યાંથી મલશે. મારી ભાવના સુંદર અને સચ્ચિત્ર અંકો આવાની છે. પણ તે ભાવના તમારા એક પૈસામાં મૂંઠાયેલી છે. તમે તમારા મીત્રોમાં ફેલાવો કરો તો હું મારી રીતે તમારી સેવા કરવા બંધાયેલા છું. હું દામા તમારા એક પૈસાની મદદ શીજ હું અગાડી કામ કરી શકું તેમ છું તો જરૂર પેર સીદાકના ગ્રાહકો થઈને મને મદદ કર્યો. તા. ૧-૫-૩૦

ગાંધેલ.

શું સુતા છો સોડ તાણી, વીર સોરઠી જાગજો;
 દેશ કારણ પ્રાણ તજવા, અંગ આજસ ત્યાગજો-શું
 નિજ દેશ કારણ શુંદગી, કીધી જેણે અર્પણ બધી;
 તે શેઠ અમૃતલાલ પાછળ, ચાહોમ કરવા લાગજો-શું
 અધ્યા બુખ્યાને અન્નને, તરસ્યા સંતોષ્યા જળ થકી;
 થસ પશુઓ માટે આધ્યા તે રૂણ મનમાં રાખજો-શું
 પ્રવરત કોપી જાહરે ડુગાપી દેવા દેશને;
 શેઠે કરી જે સહાય તેના બેય કદરા નાં થજો-શું
 સપૂત સોરઠ દેશનો, કોઠારી પણ આથે ગયો;
 દસધારથી દસ બોળ કરતો, વીર ગેધાળી સુઅર્યો-શું
 તે માર્ગે જવા બધા, વીર સોરઠી મજ થાઓને;
 હંદો વગાડી દેશમાં દોડી ધેસેના જાઓને.

શું સુતા છો સોડ તા
 ધીઃસિંહ બહેરાલાલજી

બાવનગરના એજન્ટ.

મગનલાલ દસ્યાખાલુ બુની શાકપીઠ

સજીને શત્રુ અહિંસાના, 'લહીને સત્યની સમશેર,
 શરીને માતૃભૂમિ કાળ, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.
 તજીદો મોજ-શોખોને, લઇને રંટીયો રૂઠો,
 સુતર સરસ કાંતીને, વિજય ને વરમાળ પહેરાવો.
 તજીને વસ્ત્ર પરદેશી, ધરી અંગે બધા ખાદી,
 વધારી દેશની પ્રગતી, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.
 સરકારી નોકરી છોડી, હરીને હારીદ્ર દુઃખીયાના,
 બુખ્યાની બુખને લાંગી, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.
 બચાવો પ્રાણ દુઃખીયાના, વિસારી ભૂતના લેહો,
 નમાવી જુલમી-જાલોગને, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.
 ધરી હિંમત હંધામાં, કરી આમંત્રણ મૃત્યુને,
 કઇ બળીદાન વીરોના, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.
 કહે છે "મહાત્મા ગાંધી," બનીને રાષ્ટ્રના લકતો,
 અહિંસા સુત્રને વણગી, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.
 પુકારે જવાહિર જોલેથી, સ્થાપી સામ્રાજ્ય શાન્તિનુ,
 હેરતા અને લડતા, વિજયને વરમાળ પહેરાવો.

લી. કે. એમ. દવે.

પરદેશી કાંપડનો બાંધીબંકાર. (ગઝલ)

અરે ઓ દેશના બંધુ, વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને;
તમારા દેશને ખાતર, સ્વદેશી વસ્ત્ર પહેરોને.
કદોઠો ફૂંપીઆ જાયે તમારાં શોખની ખાતર;
ઝડા મુળ કાઢવા તેને, સ્વદેશી વસ્ત્ર પહેરોને.
વખત આંખો વહી જાયે, કદી નહીં આવશે પાછો;
તણ દર્ધ વસ્ત્ર પરદેશી સ્વદેશી વસ્ત્ર પહેરોને.
હામરો જેલમાં જાયે, તમારા હીતના માટે;
તણ દર્ધ વસ્ત્ર પરદેશી સ્વદેશી વસ્ત્ર પહેરોને.
વિદેશી વસ્ત્ર પહેરોને હજો નીજ દેશને ઘો છો;
અરે વિદ્યાર્થી બંધુઓ, સ્વદેશી વસ્ત્ર પહેરોને.

શ્રી- ધીરજલાલ નરસીદાસ.

૬૦ ગાગો ગેમટ, ખાઈમા,

ભાવનગર તા. ૨૬-૪-૩૦

તોઈએ છીએ.

આવી ચોપડીઓ, જાયનો ગાઈને વેચી શકે તે
ચાલાક ને દુશીયાન માણસો. લખો અગર મળો:—

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાહ.

૬૦ દેરીનદોડ, મજારમદ સાગે—ભાવનગર

—:: ગાંધી જન. ::—

ગાંધી જન તો તેને કહીએ, જે પીડ હિંદની જાણે; ૧
 દેશ કાર્યમાં રહે લીન તોયે, મન અભીમાન ન આણે. ૨
 સકળ લોક શું મંત્રી સાથે, નિંદા ન કરે કેનીરે; ૩
 જીવંત યદી અસત્ય ન યાવે, ધન ધન તેની કરણીરે. ૪
 સમદ્રષ્ટિ યશ તૃષ્ણા ત્યાગી, કોમી એકચ અતુરાગીરે; ૫
 વાચ કાર્ય મન રહે અહિંસક, પરંધન દારા ત્યાગીરે ૬
 જેલ ભીતિ બાપે નહિ જેને, સત્યાગ્રહમાં શુરારે; ૭
 ખાદી કામશું તાળીરે લાગી, દલીલ વર્ગનો વીરારે. ૮
 અપરિશ્લીને કપટ રહીત છે, કામ ક્રોધને ડામેરે; ૯
 ભણે વૈધ્યવ એને પગલે પળતાં, સ્વરાજ્ય ને હિંદને પામેરે. ૧૦

નોંધએ છીએ.

આ પૈસા સીરીઝમાં દેશ સેવા, સમાજ સેવાને લગતી
 ગઝલો, કવાલીઓ, ભજનો, કીર્તનો લખી શકે એવા
 સેવા ભાવી લેખકો નોંધએ છીએ. લખો અગર મળો:—

કેશવલાલ ગોકળદાસ
 ૧૦ હેરીસરોડ, દરબારગઢ સા.

(દીનકે દયાળુ તુમહી ફુસરા ન કોઈ)-એ રાગ.

જય મહાત્મા ગાંધીજી, દીલ દેશદાજ ધારી;
 હિન્દના ઉદાર કાજ, જંગ માંઝ્યો ભારી-જય૦
 મુનશી, ખેર, નરીમાન, શેઠ ને કોઠારી;
 જમનાદાસે તુમછગણી, વઢીલાત પ્યારી-જય૦
 સાદીક ને જળવંતરાય, લેહને વિસારી;
 જેલ જઈ દેશને યયા, ખડું આભારી-જય૦
 જમનાલાલ, ધારપુરે, ટીલ્હીમા અનસારી;
 દેશકાજ લેખ ધર્યો, અંગ ખાદી ધારી-જય૦
 નહેરૂ સૂત જવાહીર, કોંગ્રેસાધિકારી,
 રાજ્ય-શુભેગાર ગણી, કરી ગિરફતારી-જય૦
 અબાલાલે દેશકાજ, ભોગવી બીમાની;
 ઠેઠ મસા ભરી, પોલીમને ધિછારી-જય૦
 વિદેશી વઝોનો ત્યાગ કરો, વસ્તી ને વેપારી;
 હાથ મહતર બંધ કરો, દેશ હિત ધારી-જય૦
 અફિસાને શાંતિથી, ફરજને સ્વીકારી;
 કુચ કરો મર્દ બની, જીવ છે તમારી-જય૦
 મોસ્ટ એકટ લાંગ કરી, રૈયનને ડગારો;
 ઘણું જીવો જોઈ "ગાંધી"જી, એ પ્રાર્થનાએ માગી-જય૦

૨૪-૪-૨૦ } જનાત્રનાઁ-ગાંધી સદ્ગુણીનાસ પુરુષોત્તમદાસ.
 ગોગો, ગેદડ-સાવનગર.

“વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને”

મરે ભારત તણા લાયા, જરા તો આંખ ખોલોને;
 ૧મારા કિતની ખાતર, “વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને.”
 તહિ ખીંતા સિતમગરથી, નહિ અડકો વિદેશીને;
 રેથજો રથજા રંટીયા કાંતી, “વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને.”
 નહિ ડરતાં તુરંગોથી, નડરતા તોપ બંદુકથી;
 બલે તદ્વાર લઈ પુરે, “વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને.”
 ઘણા નેતા ગયા જેલે, ગણી તુચ્છનીજ મહેલોને;
 કહે છે મહાત્મા ગાંધી, “વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને.”
 અરે દારૂ તણા વ્યસની, મુકોને કેડલો એનો;
 બધું ધન જાય પરદેશે, “વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને.”
 વિદેશી વસ્ત્ર દારૂનું, પીકેટીંગ સહુ કરે ભાઈ;
 સ્વદેશી વાપરી ખાદી, “વિદેશી વસ્ત્ર છોડોને.”

લી૦

૨૫-૪-૩૦

ગાંધી જયકીસનદાસ મુકુષોત્તમદાસ.
 ઉંમર ૧૧-વરસ.

જોઈએ છીએ.

આ પૈસા સીરીએ માટે જાહેર ખખરો મેળવવા
 માટે એજન્ટો જોઈએ છીએ કમીશન પુરતું મલશે.

લખો અગર મળો:—

કેશવલાલ ગોસ્વામીદાસ.

૬૦ હરીસરોડ દરબારગઢ સામે—ભાવનગર.

દેશની હાલત.

શ્રી કૃષ્ણ પાલીપાલ	કાનપુર	૬ મહીના	સખત કેં
" હરીહરનાથ શાસ્ત્રી	"	"	"
" બાલકૃષ્ણ શર્મા	મીરત	એક વરસ	"
" સ્વામી રામાનંદ	રાયબરેલી	છ મહીના	"
" જગેવાન દયા	બુંદેશાયર	"	"
" શીતલ સહાય	રાયબરેલી	એક મહીના	"
" દેશમુખ	"	"	"
" મોહસિત	"	"	"
" ગોપાલકૃષ્ણ	"	"	"
" પો. ઇંદ્ર	દીલ્લી	૬ મહીના	"
" બરવે	રત્નાગીરી	૬ મહીના	"
" વિજયસીંહ પથિક	અમરેર	બે વરસ	"
" પ્રકાશમન	મદ્રાસ	એક વરસ	સાદી કેં
" નગેદ્રનાથ સેન	કલકત્તા	એક વરસ	સખત કેં
" ચેત્રજાતી	ગંતુર	૬ મહીના	સખત કેં
" બાળગંગાધર ખેર	મુંબઈ	૧૩ મહીના	સખત કેં
" એમ. વી. ભટ્ટ	સતારા	ત્રણ મહીના	સાદી કેં
" સ્વામી સીવાનંદ	"	"	"
" એન. કુલકણી	"	"	"
કાનજી કરમચી માસ્તર	મુંબઈ	છ માસ	"

દેશની દશા.

શ્રી નરસેરામ પોપટલાલ	મુંબઈ	૩ મહીના	સાદી કેદ
" છોટાલાલ વ્યાસ	"	૬ મહીના	"
" જમવંતલાલ મહેતા	"	૯ મહીના	સખત કેદ
" ચીમનલાલ પોપટલાલ શા.	"	"	"
" મહાદેવ દેશાઈ	અમદાવાદ	૭ મહીના	સાદી કેદ
" કાન્તીલાલ	"	"	"
" લગવત	નડીયાદ	૯ મહીના	સખત કેદ
" ઇશ્વરભાઈ	"	"	"
" ટી. વીશ્વનાથ	મદ્રાસ	૭ મહીના	"
" પંડિત સીવદત્ત રંગા	મુલતાન	દોઢ વરસ	"
" અનંત ચતરસીંગ	"	"	"
" કે. એમ. સુનશી	મુંબઈ	૮ મહીનાની	સાદી કેદ
" પ્રો. ધારપુરે	"	"	"
" ગણુપત દેશાઈ	"	"	"
" એસ. કે. પાટીલ	"	"	"
" જમનાદાસ માધવંભ મહેતા,	"	"	"
" સ્વામી આણંદ	"	એક વરસ	સખત કેદ
" વાંદરેકર	"	"	"

ધરપકડો—બુલ્લો મુબબો આહુ છે.

શહેરી જીવનની બ્રહ્મતા

(ગામડાનું જીવન કેટલું નિર્દોષ અને શહેરનું જીવન
ચઢતાં તે અને

સ્થેરમાં^૧ એલા જાણ માં^૨ માંડણ, સ્થેરમાં એલા જાણ માં
સ્થેરમાં જા તે જાણ રોકાણ માં^૩ રે.....માંડણીયા !
સ્થેરની હાંકડી^૪ ચેરીયું માંડણ, સ્થેરની હાંકડી ચેરીયું
ધોલકાં જેવાં ઘર ન્યાં જોડી ધાણ માં રે.....માંડણીયા !
ખજારે બૂંકણગાડીયું^૫ ધોડે, ખજારે બૂંકણગાડીયું
જેતો જેતો હાલજે તું કસરાણ માં રે.....માંડણીયા !
કંગલા^૬ જેવાં માંનવી એનાં, કંગલાં જેવાં માંનવી
હશે હડીયું^૭ કાઢતાં ઇ ભટકાણ માં^૮ રે.....માંડણીયા !
'સા'ના^૯ રંગેડાં^{૧૦} ઉકળે બૂંડાં, 'સા'નાં રંગેડાં ઉકળે
આખા મલકનાં એઠાં ઇ પીવા જાણ માં રે.....માંડણીયા !
રાંધ્યાં ધાન વેસાય^{૧૧} સે ન્યાં તે, રાંધ્યાં ધાન વેસાયસે
કાસાં ઠોરાં^{૧૨} ખાઈ અનરવો^{૧૩} ધાણ માં રે.....માંડણીયા !
પાણીનાં શીંહા^{૧૪} વેસાયસે લાગઠાં^{૧૫} પાણીના શીંહા વેસાયસે
ઈ રંગેલ લાંભળા^{૧૬} પાણી મોને પાણ માં રે.....માંડણીયા !
સ્થેરનાં માંજુડ પાંદડાં^{૧૭} ચાવે, સ્થેરનાં માંજુડ પાંદડાં
તું જુખ્યો તરછો^{૧૮} એવા ડુસા ખાણ માં રે.....માંડણીયા !
દેલ કુતુરનો રાફડો કાટયો સે, દેલ કુતુરનો રાફડો
ન્યાં નાગાં નાટક ચેટક જેવા જાણ માં રે.....માંડણીયા !

ને ગ્રામ્યજીવનની શ્રેષ્ઠતા.

હું બ્રહ્મ છે તે દર્શાવનારે લાવસૂચક એક કાવ્ય નજરે
પાપવામાં આવે છે.)

એકકઠાં^{૨૦} ન્યાં દૂધ નથી લાઇ, શ્યેકકઠાં ન્યાં દૂધકાં;
નઈ ક્ય^{૨૧} મોરનાં આંહુ^{૨૨} જેવી સાદામાં^{૨૩} રે.....માંડણીયા !
પાણીયે આખાં^{૨૪} નો મજે મીઠાં, પાણીયે આખાં નો મજે;
હંમે-ભાંગેલ, ^{૨૫} ભૂંગળે વે'તા^{૨૬} વાહમાં^{૨૭} રે.....માંડણીયા !
હંમે^{૨૮} વાંજ્યો સે આટલો^{૨૯} દેહનો, હંમે વાજ્યો સે આટલો;
મોટા હંસા લાગીને ગાંડો યાદ માં રે.....માંડણીયા !
ધનધૂતાનો પાર નથી ન્યાં, ધન ધૂતાનો પાર નઈ;
મોટો મીઠા ધૂતાથી^{૩૦} શેતરાદ માં^{૩૧} રે માંડણીયા !
મેડીયું ઉપર મેડીયું લાગી, મેડીયું ઉપર મેડીયું;
આનેહના^{૩૨} હિલોળા^{૩૩} હું ભૂલી જાણ માં રે.....માંડણીયા !
("સૌરાષ્ટ્ર" તા. ૮-૮-૨૫-ના અંકમાં લખનાર:-ત્રિવુવન મૌરીશંકર વ્યાસ)

૧ શહેરમાં, ૨ જમણ માં, ૩ રોશાઈશ માં, ૪ સાંકડી, ૫
મોટરો, ૬ કચરાપથ માં, ૭ સત્તલીન. ૮ દોટો, ૯ ભટકાપથમાં,
૧૦ સ્નાનાં. ૧૧ દોગાં, ૧૨ વેચાય છે, ૧૩ કાચાં-કારાં, ૧૪ માંદો,
૧૫ સીસા, ૧૬ બધે ઠેકાણે. ૧૭ ખારાં-મોળાં, ૧૮ પાનગદી, ૧૯
તરસ્યો, ૨૦ ધારોળ્ય, ૨૧ હરીશ નદિ, ૨૨ આંસુ, ૨૩ જાશમાં,
૨૪ વગર વસોવામાં-કુદરતી, ૨૫ સચાગી વંદાવી નાખેલ, ૨૬ નજમઃ
વહેતાં, ૨૭ રહેણામાં, ૨૮ સંજો-યંત્રોએ. ૨૯ પાપમાલી, ૩૦
ધાગ. ૩૧ હેતરાપથમાં, ૩૨ નેસના, ૩૩ આનંદ-મન.

સીતાજીના મહીનાનો ગગ.

ઘડેનો સમજો સતીના ધર્મ વિચારી અંતરે,
તજો વસ્ત્ર વિદેશી તમામ જોથી સુખ સંચરે-
પડયા સાંસા ઘી દુધ અનાજ તણા આ દેશમાં
લાખો લક્ષ્મી ભારતની હાથ ગર્ધ પરદેશમાં. ૧

ગાય માતાની હિંસા થાય કતલખાના મહી,
એવા ઘોર બુલમને પાપ જોવાય આંખે નહી.
ચડે ચરખીની ખેળ અપાર મારીને ઢોરને,
હાય એવા પાપી વસ્ત્ર પહેરો છો શે તમે. ૨

દયા લાવો જરા હીલમાય કારીગર કોડની,
રાજી ચલાવોને આપો સુખ દયાળુ શિરોમણી;
નિજ બાકુને ભૂખ્યા રાખી ખીજતને શું પાપશો,
દેશો પછસો કાર માટીમાય કે આખો ખોલશો. ૩

માટે ખાદી સજોને અંગ ભારતની દેવીઓ,
રાખો સતી સીતાનું નામ ભારતની દેવીઓ,
હર કાઠો વિદેશી વસ્ત્ર માથું જોશો નહીં,
એ છે આપણા દેહનો મેવ નર્મર કરશો નહી. ૪

ખાદી પેદા કરવા કાજ સુતર તમે કાતજો,
રૂઠો રીટીયો લાવીને આપ મતી માથા ળનો;
કાતો કાતોને મધુગ ગાન પ્રબુજના ગીતકા,
કાતો કાતો તમે દિનરાત, ગાજો ગીત ગીઠ ૧

હરીને મળતા લાજ જતા નથી લાણીરે એ રાગ.)

હુણ હુંટયે હવે-કોઈની લાજ જતાં નથી લાણી રે,
 જેને હુંટ સ્વદેશની દાઝ વહે સંત વાણી રે.
 હુણ લટે જેને મહા સંત જગતગુરૂ ગાંધી રે,
 તેને પુત્રે વાળ્યો દાટ ગાહું હુણ બાંધી રે.
 ઠેક ઠેકાણે હુણની હુંટ કરી સદુ લોકે રે,
 હવે ઘેર ખેતી સરકાર રવે છ પોઠે રે.
 એણે પકડ્યા શ્રી હરનાર તલાત્રી ઝડપયા રે,
 રવીશંકર, છોટાલાલ કોઠારી દંડાયા રે.
 એણે ઉપાડ્યા શ્રી બલન પુલયંદ્રભાઈ પુરયા રે,
 તોયે લોકો ત્યાં ન લગાર લેવા હુણ ઉડ્યા રે.
 આવો હુણ હુંટવાનો લાત્રો લવણ સદુ હુંટો રે,
 હુણ હુંટયે હુંટે સરકાર લેવા હુણ છુટો રે.

ભાવનગરના એજંટ:-

મગનલાલ કલ્યાણજીને ત્યાંથી અમારા દરેકે
 અંકો છુટક મળશે. કે જુની ગ્રાંપીડ-ભાવનગર.

પાલીતાણાના એજંટ:-

ટોપીવાળા શા. હરજીવનદાસ ત્રીકલ
 અમારા દરેકે અંકો છુટક મળશે,

નવ્ય સ્વદેશ

વંદે માતરમ

નવ્ય સ્વરાજ

દેશની દરખા અને સ્વરાજ નોખત.

સંપાદ કરી છપાવનાર—

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાહ.

૬૦ હેરીસરોડ, દરખાસગઢ સામે

ભાવનગર.

આવૃત્તિ ૧ લી

પ્રત ૩૦૦૦.

સંવત ૧૯૮૬

સને ૧૯૩૦

કૃષ્ણ પ્રી. પ્રેસ, ખારગેટ-ભાવનગર.

વચનામૃત

સમજી તે કહેવાય કે જે પોતાની નબળાઈ જા

તેનો ઇલાજ કરે

સમજી મામાપો હમેશા પોતાના બાળકોને બળવાન બનાવવા દરેકે પ્રયત્ન બજાવે તે તાકાતવાન બને તેવી દરેક રાજાની હેતુ હોય છે મગજ ભરીતું કામ કરનારે હમેશા પોતાનું મગજ શાન ગણવું

ને પોતાની નબળાઈને દૂર કરવી

અત્યાચના જમનામા તકાવવાન માણસોજ મારું અને સુદર કામ કરી શકે છે

તાકાતવાન માણસોની કદર હાલના જમાના થાય છે

— તે —

તમારી ફરજ છ કે તમારે બળવાન બનવું.

તમારા બાળકોની ને તમારી નબળાઈ, સુરતી, અશક્તિને કાઢવા માટે મેરાઈ વીકલક્ષ્મી એન ફક્કરની કંપની હેરીસરોક દરબારગઢ સામે લાવનગરમાંથી 'વિજોદેન' નામની ડર ગોળીની ડબી ૧ રૂબીઆમા પરીલીને તમારે તેનો ઉપયોગ કરવો કે જેથી તમારા બાળકો માર્કકાગલા જેવા ન રહે

લીં તમાગ વિશ્વાસુ

વી એન. ઠક્કર

જય સ્વદેશ

વંદે માતરમ

જય સ્વરાજ

દેશની દશા.

અને

સ્વરાજ નોખત.

સંગ્રહ કરી છપાવનાર—

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાહ.

૬૦ હરીસરોડ, દરબારગઢ સામે
ભાવનગર.

આવૃત્તિ ૧ લી

સંવત ૧૯૮૬

પ્રત ૩૦૦૦.

સને ૧૯૩૦

કૃષ્ણ પ્રી. પ્રેસ, ખારગેટ-ભાવનગર.

પડતાં અંકે ખરીદીને દેશ સેવા-સમાજ સેવા કરશે દેશનો
 પ્રાણ યુવાનો છે-દેશનો રક્ષક યુવાનો છે-દેશને માટે મરનાર
 યુવાનો છે અને દેશને શુભાશીર્વાંથી છોડાવનાર પણ
 યુવાન છે તો તમારી ફરજ છે કે પૈસા સ્ત્રીનીજના બહાર
 પડતા હરેકે હરેક અંક ખરીદીને-દેશ સેવા-સમાજ સેવા કરે
 અને દેશને સ્વતંત્ર બનાવવાનો મંત્ર શીખો

તા ૭-૫-૩૦

લી. તમારો વિશ્વાસુ,

કેશવલાલ ગોહાલદાસ શાહ

૬૦ હેરીમરોડ, હજારગઢ સામે-ભાવનગર.

ગમ્મલ.

ખરે એ હિન્દના વાસી, વીદેશી વસ્ત્ર ત્યાગોને,
 તમારા હિતની ખાતર, શરીરે ખાત્રી ધારોને.
 તમારા દેશની દોલત, બધી પરદેશ વહી જતી;
 ચયા ખેડાલ ભારતના, તમે દીલમા વીચારોને.
 જુઓ તમ દેશ બાંધુઓ, અરે અત્ર વીણુ ટળવળના;
 શરીરે વસ્ત્ર ના મળતા, જની નયને નીહાજોને.
 દુઃખીને સહાય કરવી તે, ફરજ છે સર્વ આર્યોની,
 કરો બહીષ્કાર વીદેશીનો, વિજય કીર્તી ગમ્મવોને.

૫-૫-૩૦

લી. ગાંધી જયકિશનદાસ પુરુષોત્તમદાસ
 હિમ ૧૧ વર્ષ
 ૬૦ ગોગો ગેહડ-ભાવનગર.

—:: મારી સમજ ::—

મારી સમજ એવી છે કે મોત ક્યારે આવશે ? તે નક્કી નથી ? પણ મોત આવશે તે વાત ખરી છે. તો મોત પહેલાં જે કંઈ દેશ સેવા, સમાજ સેવા થાય તે કરી લેવી, એવી મારી સમજ છે. ને તેવા હેતુથી મેં ભાવનગરની પ્રજાની સેવા કરવાના ઇરાદાથી પૈસા સીરીઝો આહુ કરી છે. ને આ પૈસા સીરીઝથી દેશ સેવા કરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે. દરેક સમજી વર્ગની ફરજ છે કે પોતે પોતાના બાળકોને દેશભિમાની સાહિત્ય વંચાવે ને પોતાના બાળકોને દેશ સેવા-સમાજ સેવા કરના શીખવાડે તે દરેકે દરેક માખાપોની ફરજ છે. ને તેના માટે આ ૬ ઠો અંક છે.

જે તમારા બાળકોને આવા દેશ સેવાના સાહિત્યનું શિક્ષણ નહિ આપો તો ભવિષ્યમાં તમારા બાળકો આપે આપે કે અમને અમારા માખાપોએ ગુલામો શિક્ષણ આપ્યું છે, એટલે હવે અમે શું કરીએ ? આણું ન જાને તે પહેલાં દરેક માખાપો પૈસા સીરીઝના આહુક જાનીને પોતાના જગતા યુવાન પુત્રોમાં આવા સાહિત્યથી દેશ ભક્તિ-સમાજ ભક્તિનાં પી જરૂર વાવશે.

—યુવાન મિત્રોને—

તમારા ઉપર ભરૂંસો રાખીને-તમારી મદદથીજ દેશસેવા-સમાજ સેવા, કરવાનું બીડું મેં જડાવ્યું છે. તો તમારી ફરજ તમારા નકામાં ખર્ચ થતાડીને દર અઠવાડીએ બહાર

દિવ્ય પ્રભાત.

લેખક:-હરિસિંહ રામસિંહ વૈદ્ય-ખારગેર, ભાવનગર.

ઉગ્યો આને દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત,
અહિંસા મંત્ર મહાન ગાંધીનો:
શીખ્યો નર ને નાર,

દેવ ભાવ ટળ્યો જગમાથી (૨)
ઉગ્યો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત,
મત્ય નિતિને પથે વિચર્યા,

ભારતના સંતાન;
એકથ થયા સૌ આર્ય બુમીમાં (૨)
ઉગ્યો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત,
સજ્જ થયાં સહુ સ્વદેશી વસ્ત્રે;

થયો વિદેશી બહીષ્કાર;
ચક્ર સુદર્શન ધરધર ચાલ્યા (૨)
ઉગ્યો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત,
શાન્ત અને સેવા પાઠોનો,

કર્યો હિન્દે અભ્યાસ.
યન્ન નાર્યસ્તુ પૂજ્યન્તે (૨)
ઉગ્યો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત.

સાફ ને સસ્તુ પેઇન્ટીંગ કામ માટે મળે:-
પેઇન્ટર પરમાર પીરછલ્લાની શેરી ભાવનગર

સ્વરાજ નોખત.

સેનકા:—હરિસિંહ રામસિંહ વૈદ્ય-ખારગેદ-ભાવનગર.
[મહીસાના દાણુ અમે નહી દિએ રે લોલ —એ રાગ.]

ચાલો સાહેલી નોખત, ગડગડે રે લોલ;
રણુશીશુ રણુવીર પુકયુ ગાંધીએ રે લોલ—ચાલો.
સત્તારીઓ વિરાંગના સમી ખનોરે લોલ;
ગજવો ગરવી શુજરાતને રે લોલ—ચાલો.

સાખી.

સેવા મંત્ર કુંકી કરો, કાયરને બળવાન;
અહિંસા મંત્ર નિભાવજો, લલ્લે શુભારો જાન.
અંજારો શુભામીની તોડએ રે લોલ;
મુન્ન સ્વતંત્રતાના માધવા રે લોલ—ચાલો.

સાખી.

આશા ભર્યા યુવાન દહ, અશુભતા રણુ જંગ;
પાશવતા સામે ટકી, રાખ્યો રૂડો રંગ.
રણાંગણે રાષ્ટ્ર ધ્વજ રાખાએ રે લોલ;
સમરસની લહાણી પુરવજો રે લોલ—ચાલો.

દિવ્ય પ્રભાત.

સેખક:-હરિસિંહ રામસિંહ વૈદ્ય-ખારજેર, ભાવનગર.

હોયો આજે દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત,

અહિંસા મંત્ર મહાન ગાંધીનો;

શીખ્યાં નર ને નાર,

દ્વેષ ભાવ ટળ્યો જગમાથી (૨)

હોયો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત.

મત્ય નિતિને પથે વિચર્યા,

ભારતના સંતાન;

ઐક્ય થયા 'સૌ આર્ય' ભુમીમાં (૨)

હોયો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત

સજ્જ થયાં સહુ સ્વદેશી વસ્ત્રે;

થયો વિદેશી બહીષ્કાર;

અંક સુદર્શન ઘરઘર વ્યાપ્યા (૨)

હોયો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત.

શાન્ત અને સેવા પાઠોનો,

કર્યો હિન્દે અભ્યાસ.

યત્ર નાર્યસ્તુ પૂજ્યન્તે (૨)

હોયો તેથી દિવ્ય પ્રભાત દિવ્ય પ્રભાત.

સાફ ને સરતુ પેઇન્ટીંગ કામ માટે મળે:-

પેઇન્ટર પરમાર પીરછડલાની ચેરી ભાવનગર

વિજય—નિશાન.

ગઝલ-કવાલી.

અમે સાં હિંદના યોગી, ધરીશું ધ્યાન ભારતનું;
 ઉઠાવી ધર્મ-દેવજ કરમાં, કરીશું ગાન ભારતનું.
 વિદેશી વચની હોળી, અંમારે ખાલીની ઝોળી;
 જમાવી સંતની ટોળી, ભજનમાં ભાન ભારતનું.
 ગયું જે, જે હતું નળનું, રહ્યું તે સૌ થયું સંજનું;
 અમારા દેશમાં સઘળું, સ્વિકાર્યું જ્ઞાન ભારતનું.
 ત્યજી છે લોકની લજ્જા, ત્યજી છે ગાનું મુખ સંજનું;
 અમારા માંસ કે મજ્જા, બધું કુરબાન ભારતનું.
 નથી કંઈ માનની ધુણ, નથી અપમાનની પરવા;
 વિદેશી વચને વજવા, અહીં સન્માન ભારતનું.
 હૃદયમાં પ્રેમ લય લાગી, સમાધી લક્ષમાં લાગી;
 અમે ત્યાગી વિશગીએ, લગાવ્યું ધ્યાન ભારતનું.
 નસોમાં રકમ ભારતનું, સ્વરોમાં તાન ભારતનું;
 મુખે બસ ગાન ભારતનું, શરીરમાં અન્ન ભારતનું.
 અમારા જન્મનું સાર્યંક, અમારા મોક્ષની સીધી;
 અમારા દેશને માટે, બધું છે લોહી ભારતનું.
 અમારો ધર્મ-દેવજ આજે, બધે આકાશમાં ગાજે;
 હૃદય આનંદ છે આજે, વિજય-નિશાન ભારતનું.
 .. ખાલુગાલ ઝવેરીલાલ, ચેરકીપીઠ ડેલા-ભાવન

સ્વાર્થ સાથે પરમાર્થ.

કર ભલા હોગા, ભલા. તેડીકા બદલા નેક છે.

લોકો કહે છે કે નરીબ આડું પાંદડું છે.

તમે સમજો છો કે તે પાંદડું કયું ?

હ્યો તમોને સમજાવું.

લોટરીની ટીકીટો ખરીદો ને તમારા નરીબ આડું જે પાંદડું છે તેને દુર કરીને સુખી થાવ તેના માટે મારી પાસે નીચે મુજબ કર્મિતની લોટરીની ટીકીટો છે.

લાવનગર ગૌશાળા ધનામી ફંડની ટીકીટ રૂ. ૧

૨૬-૬-૩૦ ના રોજ ધનામ બહાર પડશે.

તીર્થનાપત્રીની ગ્રાન્ડ રેફલની ટીકીટ રૂ. ૦-૪-૦

૧-૬-૩૨ ના રોજ ધનામ નીકળશે.

વાંસદા ધરમપુરની લોટરીની ટીકીટ કર્મિત રૂ. ૧-૦-૦

૧૫-૬-૩૦ ના રોજ ધનામ નીકળશે.

કરખી સ્વીપની ટીકીટની કર્મિત રૂ. ૧૦-૦ ૦

૪-૬-૩૦ ના રોજ ધનામ નીકળશે.

મળવાનું ઠેકાણું:—

જીવણુલાલ મોહનલાલ

૬૦ લગાનાતળાવમાં લીખા ઠક્કરની ચેરીમાં,
મહેતા રતીલાલ દુલસજીના ઘરમાં
લાવનગર.

:: દેશની દશા.

શ્રી લોપટકર	કલ્યાણ	છ મહીના સાદી કેદ
„ હરીભાઈ જોશી	પનવેલ	છ મહીના સખત કેદ
„ સુમંત	„	ત્રણ મહીના સાદી કેદ
„ ડા. સાવરકર	થાણા	સાત મહીના સાદી કેદ
„ અમરેદ્રનાથ ચૈતરજી	કલકત્તા	એક વરસ મખત કેદ
„ ગુપ્તા	„	„ „
„ જીતેન્દ્ર મીન	„	„ „
„ કનૈયાલાલ ગુંગલી	„	„ „
„ મની ગોપાલ	બુલના	„ „
„ રામચરણ	બાગલકોટ	છ મહીના સાદી કેદ
„ વેસ્ટ કીખ્યા	મદ્રાસ	એક વરસ સાદી કેદ
„ એલ ચૌધરી	„	„ „
„ ઠાકર	ધુલીયા	આઠ મહીના સખત કેદ
„ કે. એસ. કેએર	„	„ „
„ મંગીલાલ	„	„ „
„ કલ્યાણજી	„	ચાર મહીના „
„ ભામરેન	„	„ „
„ અવેરચંદ મેઘાણી	ધંધુકા	બે વરસ સાદી કેદ
„ ઠાકા ઠાવેલકર	બોરસદ	છ મહીના સાદી કેદ

પકડકરો-બુદ્ધિ-સખતો આણુ છે.

૬ સુચના

દર અઠવાડિયે પૈસા સીરોઝના નવા અંકો નીકળે છે તેમાં દેશ સેવા સમાજ સેવાને લગતી ગજલો કવાલીયો બંજનો કિતનો વીગેરનો સમાવેશ છે.

લાવનગરની પ્રજા ખાર આના વાર્ષિક લવાજમ બુરીને તેનું નામ નોંધાવે એટલે વરસના ૬૦ અંકો તેને મળશે. બહારગામ વાળાને પોસ્ટેજ મોંઘું પડશે માટે તેને ઓછામાં ઓછી દર અઠવાડિયે છ કોપી મંગાવવી જોઈએ ને તે હીસાબે તે વાર્ષિક લવાજમ સાડાચાર રૂપીયાનો મનીઓર્ડર કરવો તો તેને ઘેર બેઠા અમારા ખરચે દર અઠવાડિયે છ કોપી મળશે. એ કોપી સામટી લેનાર માટે સઘા રૂપીયો લાવ છે પણ બહાર ગામનું પારસલ ખરચ લેનારના માથે છે પણ જો તે ઓછો કોપી સામટી મંગાવશે તો તેને અમારા ખરચે ગમે તે રેશનની કીલેવરી આપશું કોપીયો મંગાવનારે મનીઓર્ડર કરવો. વી. પી. કરવામાં આવશે નહીં.

અમારા એજન્ટો—

ગાંધી લક્ષ્મીદાસ પુરુષોત્તમદાસ ગોધાના દરવાજો-લાવનગર
ટોપીવાળા શા. હરજીવનદાસ ત્રીકમજી-પાલીતાણા

અમારું ઠેકાણું:—

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાહ.

૮૦ હરીસ રોડ, દરબારગઢ સામે—લાવનગર.

રજપુતોનું રણગીત

[રણના રણસીંગા વાર્તાગા—એ રાગ.]

રાજપુત વીરો જાગજોરે, કરે સ્વદેશ સાદ (૨)
 સત્યનો આગ્રહ રાખવા, નિત્ય લગાડો નાદ—રાગ સિંધુડા થાય
 સ્વયં સેવક થાઓ સાબદારે, સજી સેવાનો સાજો (૨)
 પ્રજાની સાથ મળો પ્રમથી, કરો ભારતનું કાજ—રાગ સિંધુડા થાય
 વ્યથાથી રહી વેગળારે, ધર્મ ધારીને ચીત (૨)
 અંદરનો કુસંપ કાઢવા, રાખો લાઘવોમાં પ્રીત—રાગ સિંધુડા થાય
 છાક પડી છેડારા સાથ મારે, જાવા જુદે સૌ વીર (૨)
 દેશના દુઃખને વામવા, સાથે ચાલો રણધીર—રાગ સિંધુડા થાય
 દેશ સીમાએ દુઃખમારે, ચીતે શાંતિ ન હોય (૨)
 એકતાનો યજ્ઞ આરંભવા, પાછા હટ્યો ન કોય—રાગ સિંધુડા થાય
 ત્યાજ્યા સંશયે જે ધડીરે, પાછો પગ ન ભરાય (૨)
 ગીત એવી રજપૂતની, નવ ચુકો જરૂર—રાગ સિંધુડા થાય
 પડે મેઢાને મહારથીરે, કરવા ભારતની સેવ (૨)
 ધીરજ ઢાલને ધારીને, રાખો ટેકની ટેવ—રાગ સિંધુડા થાય
 સત્યની સમશીર જાધજોરે, જુદિ બખતર દયો ધાર (૨)
 ધર્મ કેશરીયા પહેરજો, કરવા ભારત ઉદ્ધાર—રાગ સિંધુડા થાય
 ગુણની ગળવો ગર્જનારે, દાન ઘોડે સવાર (૨)
 અભેદ લાલા ખોલજો, જસ જમૈયા કટાર—રાગ સિંધુડા
 -યો સહુ મળી માથમારે, જુલો અંદરના લેદ—(૨)

વર્ણને પગલે ચાલવા, વઢે પુરાણો વેદ-રાગ સિંધુડા થાયછે
 રત્નેડીને વીનવેદે, કરવા ભારતની ક્ષાર (૨)
 અરજ સુણેને ધીરની, વેલો કરોને ઉદાર-રાગ સિંધુડા થાયછે.
 ધીરસિંહ બહેરાભાઈ ગાહીલ.

વિશે હિંદ માતાના છે બાળ તમે !

(મેરે મોહા સુઝાસે સડાતે મુમે) એ રાગ
 વીરો હિંદ માતાના છે બાળ તમે (૨)
 કરો શીઘ્ર વિચાર હિંદ દેશનો તમે (૨) વીરો
 હિંદમાં હરમન પ્રગળ થઈ સુદમ જે સમયે થતો
 જે સમે શીવરાજની શમશેરથી અરિ ધુજતો
 ચાને હુદયા એ હિંદનો પ્રતાપ તમે (૨) વીરો
 શીર નરથું નહીં થતુને કતી ટેક વીર પ્રતાપની
 દેશ કાળે કોઈની પરવા કરી નહીં પ્રાણની
 વીરો યાદ કરો એ પ્રતાપ તમે (૨) વીરો
 થતુ સાથે બાથ ભીડી વીર હર્ગાદાસની
 વિશ્વમાં વ્યાપી રી કીર્તિ શુર ગોવિંદની
 કરો કંઈ કંઈ વિચાર યુવાનો તમે (૨) વીરો
 કર્મમાં નાધિકાર રાખી ફળ અપેક્ષા મા કરો
 પ્રાપ્ત થાશે નિશ્ચયે યથા યતન સત્વરે આદરો
 ઉઠો ઉઠો એ ભારત વીર તમે (૨) વીરો

અમરકીર્તિ

જ્યારે આપણા રાજા ઉપર-દેશ ઉપર હલ્લો કરવાને સમુદ્રના મોજાની જેમ ઘુઘવાટા કરતા લફકર સહિત દુશ્મને ચાલ્યો આવતો હોય તો રાજાના પડખે ઉભા દેશસેવા કરવા ઉત્સુક બનીશું.

આપણા શરીરનો (વીર્ય) રાજાનું બંજ ધંટી ગયું હોય અને નબળાઈ તથા અશક્તિરૂપ દુશ્મનો દેહરૂપી દેશના દરેકે દરેક ભોગમાં ફરી પોતાની નબળાઈ તથા અશક્તિરૂપ સતાનો ઉપયોગ કરી (યુવાન દેહ રૂપ કિલ્લાને પોતાની સત્તાથી હચમચાવી જજારીત (વૃદ્ધ) બનાવી મૂકે છે.

તો આવતાં દુશ્મનોને અટકાવવાં દાડગોળારૂપી “વિગોરોન” થી આપણા દેહરૂપી કિલ્લાના રાજા (વીર્ય) ને બળવાન બનાવી નબળાઈ અને અશક્તિરૂપ દુશ્મનને હાંકી-ઠાઠી આજે અમરકીર્તિ પ્રાપ્ત કરો.

૩૨ ગોળીની ડબીનો રૂ. ૧) અને પોરટેજના ચાર આના મળી રૂ. ૧-૪-૦ મનીઓટર આજેજ મેસર્સ વિઠ્ઠલદાસ એન ઠક્કરની કુંપની દેરીસ રોડ-દરબારગઢ સામે-ભાવનગર. જે અરનામે કરો:—

લી. તમારો વિશ્વાયુ,

વી. એન. ઠક્કર.

ગાંધીજીની હાકલ

સરકારની સામે, માંડ્યા મીઠાના અમે મોરચા-એ રાગ ?
ગાંધી બાપુએ, હાકલ પાડી છે શુરા ભગતો,
સ્વરાજ્ય માટે થાઓ સહુ તૈયાર—ગાંધી.

છાને બંદુક તોપ વાપરે
સામી છાતીએ, ઉભા રહી, જીલનાર—ગાંધી.

પુરે સરકાર ભલે જેલમાં
અહિંસા ને શાંતિ નહીં ચુકનાર—ગાંધી.

વળગી રહેશું અમારી ટેકને
કોઈ સંજોગોમાં નિશ્ચય ન કરનાર—ગાંધી.

ખાલી શરીરે અમે ધારીશું
સ્વરાજ્ય માટે જીવન છે કુરબાન—ગાંધી.

— મઠડ્યા શુભામી તણી બેડીએ
રૈયત ઉપર નાખ્યા કર અપાર—ગાંધી.

હિંસાથી દુર એવું સ્થાન છે
ખ્રિસ્તીશ રાજ્યે કતલો દરી હજાર—ગાંધી.

પેસો ભયે પરદેશમાં
વિદેશી વચ્ચે ને દારૂનો કરએ ત્યાગ—ગાંધી.

માનો વચ્ચે “ગાંધી” જી તણું
સ્વતંત્રતાને જરી ન લાગશે વાર—ગાંધી.

૧-૫-૩૦ ગાંધી લક્ષ્મીદાસ પુરવોત્તમદાસ

પાય છે !

છપાય છે !!

છપાય છે !!!

ગાંધીજીનાં ભાષણો.

મહાત્મા ગાંધીજી વા. ૧૨-૩-૩૦ ના રોજ સાબર-મતીથી નીકળીને ઠાંડી પહોંચ્યા અને ઠાંડીથી જેલમાં ગયા ત્યાં સુધીમાં જે જે ભાષણો કર્યા તેના સંપૂર્ણ હેવાલનું આનાથી ડબલ મોટા ૪૦૦ પાનાનું મોટું પુસ્તક હું સમયમાં બહાર પડશે.

દરેક દેશપ્રેમીના ઘરમાં એક પુસ્તક હોવું જોઈએ. દરેક લાઇબ્રેરીમાં એક નકલ હોવી જોઈએ અગાઉથી નામ નોંધાવો માટે દોઢ રૂપીયાનો મનીઓર્ડર કરીને નામ નોંધાવો. પ્રાઇઝ હોઇ કમિતે મળશે નહીં હોઇ કારણસર વધારે નકલો નીકળશે નહીં, તો અગાઉથી નામ નોંધાવવા ચુકવું નહીં. વા. ૨૦-૫-૩૦ સુધી ગ્રાહકોનું નામ લખાશે તો તે પહેલાં નામ નોંધાવીને લાભ લેશે.

તા. ૬.-જે લાઇબ્રેરી સ્વરાજ કીર્તન કે સ્વરાજ માર્ગની નહેરુ ખગર વાંચીને રૂપીયો મોકલ્યો હોય તે લાઇબ્રેરી આઠ આના વધુ મોકલવા.

લખો અગર મળો:-

કેશવલાલ ગોકળદાસ.
૬૦ હેરીસ રોડ, દરબારગઢ સામે-લાવન ૧૨

નહેરૂ અને ગાંધીજી (રાંગે મઝલ)

અમે વ્યવસ્થા બંધા લેયા, મંજૂર ગયા થશે સાંધી;
સ્વદેશી કાર્યમાં રહે, શુરા છે નહેરૂ અને ગાંધી.
અમારા આજ મંડળમાં, સીતારા જે પ્રકારે છે;
સદા પરમાર્થ કરવામાં, પૂરા છે નહેરૂ અને ગાંધી.
લડાઈ સત્યની લડતા, અમારા લાભ આચરવા;
અમારી હિંદ ભુમીના, હીરા છે નહેરૂ અને ગાંધી.
ડોળે ના એક પણ ડગલું, નહીં હીમત કદી હોરે;
સહન સૌ કષ્ટ કરવામાં, હીરા છે નહેરૂ અને ગાંધી.
ઘણું છવો અહા બન્ને, હિતેચ્છુ હિંદના પયારા;
મીઠાના કર કાઢવામાં વીરા છે નહેરૂ અને ગાંધી.

દ: ધીરજલાલ નરસીદાસ.

તા. ૨૬-૪-૩૦

૩૦ દાણાપીઠ—ભાવનગર.

આવી ચોપડીઓ લેણી કરવા માટે કે મફત વહેંચવા
માટે જેને જોઈતી હશે તેને સવારપીયે સો આપીશું. તો જરૂર
ખાળકો-કન્યાઓને તમારા તરફથી મફત વહેંચશો. સો
કોપીથી ઓછી નહીં મળે. લખો અગર મળે.

કેશવલાલ ગોકળદાસ શાહ.

૩૦ હરીસ રોડ, દરબારમઢ સામે—ભા.

— ગાંધીજીના છેલ્લા સમાચાર. —

હિન્દી સરકારે સને ૧૮૨૭ ના રેગ્યુલેશન ૨૫ ના આધારે એક ખામ ફરમાન કાઢીને મહાત્માજીને પકડીને યરોડાની અચોક્કસ જેલમા અચોક્કસ મુદત માટે ગીરફતાર કર્યાછે.

તા. ૪-૫-૩૦ ની મધરાતે પોલીસ વાગે ડીસ્ટ્રીક મેજિસ્ટ્રેટ ડીસ્ટ્રીક પોલીસ સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ ૨૦ પોલીસગુ ટોળું લઈને જલાલપુરથી રફાતા ચયા તે વખતે મહાત્માજી કરાડી ગામના પાદરે એક ઝુંપડામા સુતા હતા ત્યાં પોલીસો મધરાતે આવી પહોચ્યા.

વારંટ.

મી૦ એમ. કે ગાંધીએ આદરેલી પ્રવૃત્તિઓ તરફ સરકાર લયની નજરે ભેતી હોવાથી તેઓ ફરમાવે છે કે ગાંધીને સને ૧૮૨૭ના રેગ્યુલેશન ૨૫ ના આધારે પકડવાં સરકારની ઇચ્છા હશે ત્યાં સુધી તેને જેલ લોગવની..... આ વાન્ટ ઉપર મુબંઈ સરકારની સહી છે તે પછી તાબડ તોળ મહાત્મા ગાંધીને યરોડા જેલમા લઈ જવામા આવ્યા છે. હવે તેમની જગ્યાએ અખ્તાર તંત્રજી આવે ત્યાં છે.

લોહીનો ઇતિહાસ

અહીંસા મંત્રથી સરકારનાં સાંધા ધૂળથી દો,
મરે છે હિન્દીઓ. મુઝિતે કાજે એ બેનાવી દો.

પ્રકાશક :

શુ. આર. દવે.
કાળુપુર કડીયાપોળ સામે—અમદાવાદ.

શ્રી સુર્યોદય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ
માસુનાયકની પોળ—અમદાવાદ.

લોહીનો ઇતીહાસ

લેખક: શ્રીમાન નોર્ઝતમકાન્ત જે. સાહિત્ય વિલાસી.

આપણું આંત્ર એટલે બીજનો આનંદ આપણું
 લોહી એટલે બીજનું સરખત: આપણો કંઠણ
 જનક આર્તનાદ એટલે બીજનો દ્રશ્ય નાટક!
 આપણે એટલે હાંદુસ્થાનના: બીજજો એટલે
 આજના ઉન્મત ઈંગ્લાંડના! આપણી નિર્દોષ
 લડાઈ જીવ ઘાતક પશુવાદથી સદાય દુર રહેનારી!
 આપણો રાષ્ટ્રધ્વજ સહન શીલતા અને
 સ્વાર્પણનો!

કાળચક્રનો કાતિલ સપાટો .:

૧૮૫૭નો જળવો એ નામથી અંગ્રેજોએ ઓળખાવેલું
હિન્દીઓનું પહેલું યુદ્ધ હિંસા માટે હિંસક હતું રક્ત
રેડ્યાં તેટલા શોધી શોધીને ચુસાયા ! જળવાન ગણના
ખ્રિસ્ત સામ્રાજ્ય પાડા પડતીનાં સાથેજ જડ મુળથી
ઉખડી ન જાય તેવું કહાપણ અંગ્રેજ ગમ્યાઓને સુઝેલું
એટલે કાઠપણ રીતે હિન્દને લાલચમાં લપટાવવાનો અજળ
પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હોય તેનો શ્વતો જાગતો દાખલો
તે મહારાણી વીક્ટોરીયાનો ઢંઢેરો.

ઢંઢેરો આશાઓથી ભરપૂર હતો. આજે હિન્દીઓને
પુરેપુરી ખબર પડે છે કે શરૂઆતથીજ સોનેરી જાળ હતી
આશાઓ નહિ પણ લાલચના લાલ રંગથી રંગાયેલા હ-
વાઈ મિનારો હતા. અમારા ભોળા બિરાદરો માત્ર ભો-
ળપણથી ભરેલા નહી પણ અજ્ઞાનતાના આગારમાં ડુબેલા
હતા, એનો લાભ પોતાને ઈન્સાફી મનાવતી સરકારે સં-
પૂર્ણ રીતે લીધો. જાહેર ઢંઢેરાના વાક્યો સર્વને અમ્રતથી
ભરેલા દેખાયા. પણ પાછળથી એમાંથી જાહેર જેવી હવા
નીકળવા લાગી અમારા લાઈ જહેનોએ ખ્રિસ્તની સરકાર
સામે હજી મુખી દગલખાણ કરીજ નથી. અનેક હકકો
અંમને સ્વાધિન કરવાનું કહ્યા છતાં અંગ્રેજો ખતાવનારી

સગ્કાર તરફ હુજીપણુ માનની નજરથી જ બોવાય છે પણ સરકારને અમારી લાગણીની ખીલકુલ કીંમત નથી સરકાર એટલી હદ સુધીની કરપીણુ તો કોઈ કાળે ન હોય કે જે હિન્દીઓનું હાડકે હાડકુ ચુસવામાં આનંદ માને.

જગતપરનો અસાંતિ યુગ

આખી દુનીયા જ્યારે પ્રાણુ ભુખી થયેલી હતી વિલિ-
યમ કંઈકરે જ્યારે બ્રિટીશ બહાદુરને ઘડીના છઠ્ઠા ભાગમાં
જમીનદોસ્ત કરવાના હુવાઈ વિચાર કર્યા હતા. જે મહા
યુદ્ધમાં બેટલુઅમના અડગ કિલ્લાઓના કાંગરા ભાંગી ના-
ખવામાં આબ્યા હતા અને જ્યારે જર્મનીને દરિયાના
ઉંડા જળમાં ડુબાવા દેવાના વિચારો થયા કરતા હતા આ
વખતે કટોકટીને પ્રમગે જે હિન્દુસ્થાને ફેડા કરી કરીને
સરકારને શરીર, મન અને અપાય તેટલું ધન આપી મદદ
રહી હતી તેનો બદલો સરકાર આજે આપણને કેવી રીતે
આપે છે. એ સહ કોઈ બોઈ શકે છે લોહીના તરસ્યા
થયેલા અગ્નેઓ હિન્દના પાણી પીધા તેથી રાજભક્ષિના
બદલામાં સરકાર આપણને હજી પણ કંઈક વિચિત્ર બક્ષિસ
આપશે જે કોઈપણ પરાધિન દેશને નહી મળી હોય !

જલ્દીઆનવાળા બાગ કરીથી થાય તો !

જુનું તે કેટલું સંભારીએ સરકારે આપણને બહુ સં-

ભાળ્યા હિન્દીઓની લાગણી તેને ઈશ્વર પણ અધિક હશે. માખાપ પોતાના સંતાનો તરફ જે પ્યાર નથી ધરાવતા એવો પ્યાર સરકારને હિન્દ માટે હોય એમાં શી નવાઇ કાણુ કહે છે કે ખ્રિસ્તીશ બહાદુર કઠોર અને શયતાન છે ! સરકાર પર આક્ષેપ મુકનારને સાચા શી રીતે માનવા !

સરકાર આપણું રક્ષણ કરે છે. આપણા પર માયા રાખે છે. આપણને લાડ લડાવે છે, આપણા બિરાદરો નો તોફાન કરે છે. તો તેને સબ્બ પણ કરે છે. સરકારે હિન્દીઓ માટે તો એક સરખા કાયદા ઘડ્યા છે. હિન્દુ મુસલમાનોને એક થઈ જવાનું કહે છે. કોમ્યુનીસ્ટ પાર્ટી તરફ વિચીત્ર ભાવ બતાવે છે ? હુલ્લ ન થાય તો માટે કરક્યુ ઓર્ડરો બહાર પડાવે છે છતાં કોઈ વખત હુલ્લ થઈ જાય છે. તો તેમાં વાંક હુલ્લડખોરોનો ? હિન્દીઓને સુખ. શાંતિ; લાભ અને સુંદર પરિણામ આપી દેતાં સર્વથી લક્ષી સરકાર બીલકુલ અચકાતી નથી. હિન્દીઓને તેઓ પોતાનો વીલાયતી એશઆરામ બની શકે તેટલા પ્રયત્ને પુરો પાડે છે છતાં આપણા લોકો સમજતા નથી અને આગેવાનોનો મોટો ભાગ સરકારને ખાલીજ વગોવે છે, આટલું છતાં પણ રહમદીલ સરકાર આગેવાનોને જોલની સબ્બ કરે છે, કાંબે પાણીએ મોકલતી નથી.

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે સદ્ગુણ સંપન્ન સરકારે ભલે આપણા પર ગમે તેટલા ઉપકારો કર્યા હોય ! પણ જલિયાનવાણા બાગ જેવો, મહાન ઉપકાર તો હજી પણ ભુજાતો નથી.

અમારા ભાઈ જડેનો કહે છે કે ગ્રેટ વોર વખતે સરકારે બદલો વાગવાનું સ્વરાજ્ય આપવાનું વચન આપેલું આ વાત ખરી છે. સરકારે આપણને અમૃતસરની બાજરમાં પેલા ડાયર સાહેબ મારફત ઓછો બદલો આપ્યો છે કે હજી બદલો ! બદલો કર્યાજ કરવું શું હિન્દીઓને હજી બદલો જોઈએ છીએ ! શું હિન્દીઓ હજી પણ આઘાતો રહેવા માગે છે અને શું સરકાર બહાદુર પાને ધીમે જલિયાનવાણા માગે છે ?

સરકાર હવે જલિયાનવાણા ફરીથી માંડવા પણ તઈયાર નથી તેને કુરસદ નહીં હોય !

સા માટે ન મરવું.

જો આટલું બાજના દો અને જો દેખાતું નાંચ કે વગર મેળે આમ પણ મરીને છીએ. મહાન નથી. માગના તોપન પરાતે આવે છે. સરકારે આપણી એવી પરિસ્થિતિ કરી મુદી છે. કે હવે આપણે હિન્દમાં મૃત્યુ સુગ સ્થાપીને સ્વરાજ માટે સદ્ગુણ કરવું પડ્યું, કોને ખબર ?

હીન્દુઓને

જે માતથી જન્મ્યા તમે તે માતને ભુલી ગયા
 ખ્રીડીશ કેરા રાજ્યમાં, તમ માતને ભુલી ગયા
 કોલ આપ્યો ઉઠર મહી, તે ઇસને ભુલી ગયા
 ધર્મ માતુ સેવા તણો. તેને તમે ભુલી ગયા
 ધીક્કાર છે આ દેશ દ્રોહી. કાયદો ભુલી ગયા
 વકીલ બારીસ્ટર કેજ્જયયા, તેથી શું બંધુઓને ભુલી ગયા
 પૈસા તણાઓ લોલીઓ, પાણી મહી બુડી મરો
 જે હોય લાગણી દેશની તો, રાજાના આ ભરો
 ધન્ય છે તે વીરને જે, દેશને માટે ગયા
 તે જોલ નહીં પણ મહેલ સમ. સુએ માની રહ્યા
 અહિંશા તણી તલવારથી. સરકાર પણ છૂટી રહી
 શુ : રૂ એ હીન્દ માટે, સુઝ મને પડતી નથી
 દરીયા તણું પાણી ભરો. ખીન જકાત મીકુ કરો
 પરદેશી વસ્તુઓ તણ; આ હીન્દને ઉજ્જવળ કરો
 જયકાર થાઓ ગાંધીજીનો હુષ્ ઉર આગળ ધરો
 જે માતથી જન્મ્યા તમો; તે માતને પણ યાદ કરો

જનાર્દન મભાસ્કર.

શુર્જર વીર ? શુર્જર વીર

પહેરી દ્યો કેસરીવા ચીર

ને તેડે છે ભારત માત
 મીટ માડીને જગ જુઓ છે શું કરશે અને ગુજરાત
 ગુર્જર વીર? ગુર્જર વીર
 બલીદાન મોટે યુવક કેવાં

બગલા એ સુવીર અરખ્યા, સતીન જતીન અને સુભાષ
 ગુર્જરીના રણબંકા યુવકો તમપર ભારત ઠેરીઆરા

ગુર્જર વીર? ગુર્જર વીર
 હાક પડીને જાગે વીર

હિછળે દરીયા કેરાં નીર
 જો ગુદાવે છે સાગર ઘેર

ધર્મ યુધ્ધમાં એ આમત્રે
 સૌને બનવા “મીઠા” ચેર

ગુર્જર વીર? ગુર્જર વીર
 જનમ્યો ફરી, ભારતમાં યુધ્ધ
 ને હથીયાર વીનાનું યુધ્ધ

માંડયુ સ્વતંત્રતાને કાજ, સત્ય અહિંસાને સંયમથી
 એને કરવું હાય સ્વરાજ મુરા ઘણ જાગ્યો તૈયાર
 વાળ્યાં રણસીંગા બે દ્વાર વળગે સ્વતંત્રતાને કામ
 ગુમાવશે અણમોલીવ હેતો રહેશે હર હ મેથ ગુલામ
 ગુર્જર વીર ? ગુર્જર વીર

ધારાસણાનું ધર્મયુક્ત

.. ચાને ..

શ્રીદીશનું લાઠી રજ.

ધારાસણાની ધાકે ભેઠ, ધુજી ઉઠી સકાર;
નાકે કપાતું ભેઠ છેવટ, કીધાં અત્યાચાર.

સંપ્રદ કર્તા,

યુ. આર. દવે.

૭૦ કાળુપુર કહીયા પોળ સામે—અમદાવાદ.

કર્મિત ત્રણ પાઇ.

સુગોદય પ્રેસ, રીઝીરોડ—અમદાવાદ.

ચાલો હુંટવાજી ચાલો હુંટવાજી

મીકું હુંટવાજી

ખંદુકડી સ્થામે ધરી ઉભી નીર્દોષ સરકાર

સાચા સત્યાગ્રહી વિચારે ક્યાં તેની દરકાર

મીકું હુંટવાજી.

સત્યાગ્રહી ઉપર ચલાવે ડંડાનો તે કહેર

દિવસ ભરાયા પરદેશીના કડીલે છેવટ લહેર

મીકું હુંટવાજી.

ખોખોખોખા ભગને સખરસ કરે કાયદો ભંગ

છે ઉલ્લાસ આઝાદીમાં સદા ધરે ઉમંગ

મીકું હુંટવાજી.

ધારાસભાની ધાડ ભેળ ધરજી ઉડી સરકાર

નાક કપાતું ભેળ છેવટ કીધા અત્યાચાર

મીકું હુંટવાજી.

ડંડા બાજી ધર્મ ગણીને નીર્દોષ મારે માર

સુધરેલી એવી ચત્રાપર હોલે કંઈ શીટકાર

મીકું હુંટવાજી

આઝાદીના લંગ લમ્યા હો શુન તૈયાર

ક્યાં તો સુખિ ક્યાં મૃત્યુ કરને જોયે માર

મીકું હુંટવાજી.

રચનાર,

બદરી એસ. કાયવાળા.

ધારાસણાનું ધર્મચુક્ર

∴ યાને ∴

શ્રીટીશાનું લાઠી રાજ.

(રાગ—હરીગીત.)

જુલમી આ સરકાર જુલમો, દીન પ્રતિદીન આદરે;
 રાંકડી રહ્યત બીચારી, જુલમી કર ક્યાંથી ભરે,
 જે ઇશ્વરે બક્ષીસ દીધી; જેથી જનો સહુ વાપરે
 એ રાંજની વપરાશપર; સરકાર જુલમો આદરે,
 હીંદી બનાવે જો નામક, સરકારને ના ક્યાંદો.
 ઇશ્વરતાણી બક્ષોસપર, સરકારી જુલમી કાયદો
 ચુસી લીધાં ને હીંદીને, ના રક્તનું બીન્દુ રહ્યું
 આ હાડપીંજરમાં હવે તો, મ્હોત બાકી છે રહ્યું
 હાથે બનાવીને મીઠું, એ જુલમી કર ના આપવો
 શાંતી અને વીનય ચક્રી, એ કાયદાને કાઢવો
 ઉનદેશ ગુફ ગાંધીનો, સત્યાગ્રહીએ સાંભળી
 સવીનય ભંગની લડત, સહુ સંઘનીકાએ આદરી

નીશસ્ત્ર છે આ સહનીકા. જે દેશને માટે લડે
 તુરંતે હરે જતીમ છતાં, અપમાન એનું ના કરે
 અપકાર પર ઉપકાર, કરવાની વૃત્તિ એ રાખતા
 ભુખ્યા રહીને સમય પર, એ શતરૂને જાણાવતા
 દુશ્મન નથી છે દેશ બાધવ. એવું રહ્યથી બોલતા
 તુરંતે સહા અધીકારીના, એ કાયદાને તોડતા
 સત્યાગ્રહીઓ જેલ કે, મૃત્યુ થકી ડરતા નથી
 ગાંધીજીના આદેશ વીણુ, પાછા કંઠી ફરતા નથી
 એથી અમારા પુજ્યને, મહેમાન સરકારે કર્યા
 ન સર્વ નેના દેશના, જે જેલમાંથી સંચર્યા
 સત્યાગ્રહી નીમક ઉાર, છે ઘાતકી હતલો કર્યો
 એથી ધરાસણ છુટવા, નીચ્યમ હવે તો આદર્યો
 મુંબાઈ સુરત ખેડા અને; બાપુજી કેરા ધામના
 ધારાસભ્યા ભેગા થયા, સહનીકા ગમે ગામના
 ક્યારે અગરને છુટું. સરકારને ખુશ્કું :યુ
 નીશસ્ત્ર પણ છે સત્યનું; આ યુધ્ધ એ માળીત દ્યુ
 અહીંના અને શાંતી તમે; ઉપદેશ ગાંધીએ વીધો
 સત્યાગ્રહીએ પાળવાનો; ધર્મ છે માની લીધો
 એ માસની યોગીશમી; પુષ્કારનાજ પ્રતાપમાજ
 મમામ માહેન નાયડુ; ગાંધીજી ગાંધી મુશર્મા

નીકર અને નાયક થઈને; નરહરીલાઈ નીજ્યા
 સત્યાગ્રહી એ સામટા; એ અગરપર હુલ્લા કર્યા
 સુધરેલ ને શાણી અરે; સરકાર દીવાની બની
 નીર્દોશપર લાડી ચલાવી; આજ તે નીર્દય બની
 જે સઘનીકો નીઃસ્વાર્થથી નીજ દેશને માટે લડે
 ને પ્રાણની આહુતી દેવા, લેશ પાછા ના પડે
 એ દેશમાંહી જન્મ લઈ; કોઈ અમલદારી ભોગવે
 ને પોષવા નીજ પેટ પાપી; ઘાતકી કરમો કરે
 એ લોહીની લલમી લઈ; સંસારમાં શું સાર છે ?
 જે દેશદ્રોહી થાય તેના; છવનમાં ધીકકાર છે
 નીલ ને ફલેથર અને; બ્રિહામ પરદેશી હતા
 વગેરે આંટીયા આલમ અને બીજા ગદા દેશી હતા
 એકેક સઘનીકની ઉપર દશબાર ફટકાઓ પડે
 તોયે અહીંના પુત્રારી આંખ ઉંચી ના કરે
 પાપાણુ દીકના પત્યરો પણુ સ્કેજમાં પીગળી ગયા
 આ દશ્ય જોઈને ઘડીભર; વૃક્ષ પણ થંભી ગયા
 પરદેશીના શુભામ એ, સઘનીકપર તુટી પડ્યા
 એ દશ્ય જોતાં અમેરીકન; ભાઈ ચોધારે રડ્યા
 મીઠું મકાવે કે ખરીદે, કે બજારે વેચશે
 બીન જકતી જો હશે તો, કેદની શીક્ષા થશે

ના કાયદા કીતાબમાં, કે લાઠીએ થી મારવા
 પણ જુદમી આ સરકારને, ક્યાં કાયદા છે પાળવા ?
 જુદમો કરી રહ્યત ઉપર, રાજા કદી ના કાવશે
 જુદમી અરે આ રાજ્ય માં, સંસારમાં હુખી જશે

હીન્દીઓ પ્રત્યે.

આ હીંદની આઝાદી માટે દેશ સેવીકા રટે
 એ દેવીઓનું લેશ પણ અપમાન કરવું ના હટે
 પરદેશીએ ઈજ્જત હુંટી હુન્નર હુંટયો આ દેશનો
 સાઇક કરોડ વરસે હુંટે પેશાક એ પરદેશનો
 બુખ્યાં મરે છે બાંધવોંધધો જતાં આ દેશનો
 ત્હોયે વિદેશી વાપરો એ સમય છે અફસોસનો
 વધશે ગરીબાઇ હીંદમાં વિદેશી વસો વાપરો
 આઝાદીની એ દેવીઓ એથી પીડીતંગ આદરે
 ભારત મુક્તી કાજ ને સન્નારી કેસરીયાં કરે
 એ દેશ મુક્તી પામીને જાહોજલાલી લોગવે.

પોલીસ અમલદારોનો જુદમી અત્યાચાર
જુદમી અત્યાચાર સામે પ્રબલો બહિષ્કાર.

(રાગ જગૌ જનુની જાયારે)

જગૌ જનુની જાયારે, ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
આ શી દયા થઈ ત્હારીરે, હાં હાં રે હિન્દુસ્થાન
પોલીસ જે ડંડા ચાલી, એ વેગે આવતા ધામ,
ના સમજે ભારત ભાષરે, ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
હિંદા પાડીને મારે, નહોં દયા જરા વિચારે,
માનવ જાતીના વિચારે રે, ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
ગડદા પાદુ તો દેતા, જુદોની ઠોકર દેતા.
આ જુદમો સેવક રહેતારે, ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
રાક્ષસનું રૂપ ધારી રામ, રહીમને વિચારી,
આ કેર ક્યોં છે ભારી રે, ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
વન દોસક ગ્રાણી છુટે, જેમ હાડ મોંસને છુટે,
હફી બંધુની છુટે રે, ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
હફી બંધુની ના તોડો, માયા ભાઈના ના ફેડો,
ના મળે તમારો જોડોરે, (જોડ) ઓ હિન્દુ મુસલમાન.
જોરાને રાજ રાખો, દેશભાવ ક્યાંની નાખો

નુ અમૃત રચાઈ ગયાજો ? રે, ઝો દિન્દુ મુસનમાન,
 તા આપ થયા હો ખુની, અર્ધ જમારી ધુની
 દલે દિન્દુ બૃમિ કગલે શુનીરે, ઝો દિન્દુ મુસનમાન
 આ દેશ ગદ્યા ગજવી, ભારત રદ્યા લગતી
 તો શુદ્ધ શાન જરા ના આરીરે, ઝો દિન્દુ મુસનમાન,
 કાગીરાવાડને ગુજગતે મહારાષ્ટ્રને બગાળે,
 પેતાવર ને પજામેર ઝો દિન્દુ મુસનમાન,
 ના ખુજો બામે રાખો, સતામદ મારે નખો,
 એ વીગ સેવકે શાખ્યોરે, ઝો દિન્દુ મુસનમાન
 [કાગીરાવાડ] ધોવેરામા શુ કીધુ, ગુજ દમાવી દીધુ,
 આ લામ તો અર્જુન કીધુરે, ઝો દિન્દુ મુસનમાન.
 મેવખના જાન લીધા, રૂપ જાગ દમારી દીધા,
 આ કુ જુદગો શુ કીધારે ઝો દિન્દુ મુસનમાન
 કામખળે લાગ્ન જામ, શીદ લાથે કરો જુગામ,
 ગમ મનુ પે કરમારે, ઝો દિન્દુ મુસનમાન

पूर्व स्वरान्त
संग्राम गीत.

प्रकाश -
लक्ष्मणलाल दिवान,
मन्त्री, गूणग्रत प्रातिक समिति
आमहावा

પ્રજ્ઞા નવગત્યં ગંગામ ગી ।

૪૫

અનુક્રમણિકા

- ૧ પ્રાર્થના-હજારો વર્ષની જૂની અમાની-પંદનાઓ
- ૨ વાંચવગત નો તેને કહીએ
- ૩ હાલ પડી રીત ના જાગજાગે
- ૪ કહુ ધોળજો ૭ કુ કુસર રોગજો
- ૫ નહિ નમશે, નહિ નમશે નિશાન બમિ ભારતન
- ૬ માગ બાપુનો સ ૧, મારા માપુનો મધ
- ૭ હકા વાગ્યો કહરેયા ગગ જાગજાગે
- ૮ અમે લોકો પ્રતિજ્ઞા પાળશુ
- ૯ નહિ હકશે નહિ હકશે, બહાદુર પાછા નહિ હકશે
- ૧૦ ભારત ન ગદ સકેના હરગીઝ ગુલામીખાના
- ૧૧ જાગ્યા કે જોડા જવાનો, એ મરકાત, એ મરકાત
- ૧૨ મર કુરોશી કી તમજા અમ હમારે દિયમે
- ૧૩ કદી નથી હાગવું, કદી નથી હાગવ
- ૧૪ મા, મે જાઉં કાગમાર
- ૧૫ નહિ રખની, નહિ રખની, મરકાત જામિમ નહિ રખની
- ૧૬ મે સિર ફના હો જાવે, કીર આગાદી થગ આવે
- ૧૭ મ્યા સુધી સામ્રાજ્ય સત્તા, મદ રોજ
- ૧૮ ટોપીવાળાના ટોળા
- ૧૯ મમશેર સાગી ખટકની અમને નહિ તાગે કરે
- ૨૦ વગે માનગમ

૧

પ્રાર્થના

હમ્મેરો વર્ષની જૂની અમારી વેદનાઓ,
 ક્ષેત્રની સીરની કમ્પાવતી અમ. ભવ કથાઓ,
 મરેલાનાં રૂધીર ને જીવતાનાં આંસુડાંઓ,
 સમર્પણ એ સહુ તારે કદમ પ્યારા પ્રભુ ઝો !
 અમારા યજ્ઞને છેલ્લો બલિ આમિન કે'ને !
 ગુમાવેલી અમે સ્વાધીનતા તું ફેર દેજે !
 વધારે મૂલ લેવાં હોય તોયે માગી લેજે !
 અમારા આખરી સંશ્રામમા સાથેજ રે'જે !
 પ્રભુજી પેખજો આ છે અમારું મુદ્દ છેલ્લું,
 બતાવે હોય જો કાનજી અમારું લેશ મેહું,
 અમારાં આંસુડાં ને લોહીની ધારે પુરેહું,
 દુવા માગી નહું જો સૈન્ય અમ તત્પર ઉમેહું,
 નથી જાણજો આમાનું પંથ શી આદત ખડી છે,
 ખજર છે આંદોશી કે માતની હાકલ પડી છે,
 જંવે આ માવડી એ કાળ મરવાની પડી છે,
 શીકર શી જ્યાંલગી તારી અમે પર આંખડી છે,
 જુઓ આ તાન ! ખુલ્લ મુકિયાં અંતર અમારાં,
 જુઓ હર જગમથી ઝરતી સ્મરે રક્ત-ધારા;
 જુઓ છાંના જલે અન્યાયના અગિત-ધમારા,
 સમર્પણ હો ! અમર્ષણ હો ! તને એ મર્ત પ્યાગ !

બસે હો રાત જાળી, આપ દીવા લે ઉભા જો,
 બસે રણુમા પયારી આપ છેલ્લા નીર પાળ,
 મરન્તાને મહારણુ-ખંજરીના ઘોષ માંતે,
 મરન્તાને મધુરી ખંસરીના સૂંગ વાંતે,
 તરે છે આમ હિંચા આપણા આર્થા-મિનારા,
 ભગ્નરો બધ તણી જુતાવળો કરતી હુકાગે,
 જ્યાં વહેરો સમર્પણની સદા અણખૂદ ધારા,
 મળે નવ માવડીને જ્યાં સુખી મુક્તિ કિનારા.

૩ વૈષ્ણુવજન

વૈષ્ણુવજન તો-તેને કહીએ, જે પીડ પગાઇ જાણે રે
 પગદુઃખે હિપકાર કરે ને મન અભિમાન ન આણે રે
 મહાજ લોકમા સકુને વદે નિંદા ન કરે કેની રે
 વાચ કાઢ મન નિશ્ચલ રાખે ધન ધન જનની તેની રે-વૈષ્ણુવજન
 સમદષ્ટિ ને તૃષ્ણા ત્યાગી પરમી જેને માત રે
 જિહ્વા મકી અમત્ય ન જોલે પરધન નવ આલે હાથ રે-વૈષ્ણુવજન
 મોહ માયા વ્યાપે નહિ જેને દહ પૈરાગ્ય જેના મનમાં રે
 ગમ નામ શું તાળી રે લાગ્યો સહજ તિરથ તેના તનમાં રે-વૈષ્ણુવજન
 વણલોભી ને કપટ રહિત જેણે કામ કાંચ નિવાર્યો રે
 બણે નગસૈયો તેનું દર્શન કરતાં, કુળ ઓકાતેર તારી રે-વૈષ્ણુવજન

મોતનાં કેંકુઘોળાણુ

કેંકુ ઘોળાંતે છ કે કેમને મેળામે !
ગાંડી આળામે છ કે માથાં આળામે !

થેળામે કેકુ આજ મોઢા ! ગંગનાને અવમરે,
નખાર મળ્ય મોતના ગુર્જની કેન ધરતરે,
મંદિરાગમ્ય તજ માયા, મજ આયુષ્ય નીમન,
દુઃખાઓ પ્રિયગન ! આઓ મુણીગન ! દાવ દુરમન મરે

માડવા ગરમા છ કે જુદ જને નવા,
ના ના મારવા છ કે સીસ નખર્ષવા,

ગાળા નજ આજ વિનાના ખનવા દરકમ પડી,
દુઃખમિત દેવે ધાવ તાના ત્રીવવા સેના મડી
હો સજ્જ-ધાતી, રખે ધાતી નેક મના આખડી,
ગુર્જની ! તારા જુદ નવા આગરા આસમ ખડી,

૫

નદિ નમશે નિશાન ભૂમિ ભારતનું.

નદિ નમશે, નદિ નમશે, નિશાન ! ભૂમિ ભારતનું.

ભારતના એ પદ્મભૂષણનું (૨)

શાન્તનુ સન્માન ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

અંકુશ તરંગ એ અમર પટો છે (૨)

મુક્તિનું પરજાન, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

ભારત માના મંદિર પર એ (૨)

શાંતિનું એ પદ્મ, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

એક સુરસાન અંકિત એ તો, (૨)

દિંદી જનના પ્રાણ, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

સોફ્ટ ગ્રીણ લાલ ત્રિરંગી, (૨)

વિરોધનું અંધાર, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

સોફ્ટમાં સૌ મર્મે પાણી, (૨)

ધીરનું દરબાન, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

શીલામાં દરભામી મર્મે, (૨)

રાખ્યું પાક ફરજાન, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

શાંત સનાતન સ્વાર્થ પ્રમનુ, (૨)

મર્ગના મુર્તિ માન, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

અચળ અમારે આગણે એ તો, (૨)

સ્વરાજનું મંડાણ, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે --

સાચા દિન્દી અગણેનું. (૨)

એ છે વિગતપૂર્ણ, ભૂમિ ભારતનું. નદિ નમશે નદિ નમશે --

મારા બાપુનો સ્વપ્ન

માગ બાપુનો મંદ, માગ બાપુનો મધ,
 ચાલ્યો સ્વરાજ વેર આણી,
 અમે માડ્યો છે જગ, અમે માડ્યો છે જગ,
 શાંતિના ગણુજ માડ્યા. મારા-
 બોલ દિગ્ગાની ગણી, મોજ દિગ્ગાની રાખી
 સ્વગજ ક્યા મતાડીયું
 માલજ માલજ દિદનાણી, સાલજ દિદવાણી,
 દરિયામા રાજ તાર રાખીયું મારા-
 ડહોળ્યા દિગ્ગાના નીર, ડહોળ્યા દિગ્ગાના નીર,
 ડહોળી ડહોળી અમે ચાલ્યા,
 બાપુ ચાખે બગીચ, બાપુ ચાખે લગીચ,
 સ્વગજના સ્વાદ ચાખ્યા, મારા-
 ચાલો ચાલો ત્રીસ કોડ, ચાલો ચાલો ત્રીસ કોડ,
 મીઠો સ્વરાજ ગજ ચાખ્યા,
 ચાલો હિંદુ મુસલમાન, ચાલો હિંદુ મુસલમાન,
 મીઠું તમારું બતાવ્યા. મારા

૯

નહિ હઠશે, નહિ હઠશે

નહિ દડમે, નહિ દડમે,

જલદાદુરો પાજા નહિ દડમે.

સડમે તડમે ગમગમખુમા,

છોતે ફના ચાલ.

ગાનો રતા નહિ યાંકે,

ફમે રજામેદાન,

લુલમ ધટીમાં છોતે પીને,

ગેલાની મગમગ,

૫૧/૧૦૦

લુલમોથી ગેલામાં લગમા,

જાણી લુલમી ગગ

ગે મટેલા રાખામલીઓ,

નમારો મગમગ.

૫૨/૧૦૦

૧૦

શહીદ ગર્જના

ભારત ન રહ મકેગા હરગિજ ગુલામીખાના,
 આઝાદ હોગા હોગા આના દૈ વડ જમાના.
 ખુ' ખોલને લગા દૈ દિન્દોસ્તાનિયોંકા,
 કર' દે'ગે જલ્લીમોંકા હમ અન્દ જુરમ દાના.
 કોમી તિરંગે જડે પર જનિસાર અપની,
 દિન્દુ મસ્જીદ મુસ્લિમ ગાતે દૈ વડ તરાના.
 અખ બેડ ઝોર બકગે જન કર ન હમ રહેંગે,
 હમ પરત દિમ્મતીકા હોગા કલ્લી કિલાના,
 પગલાડ અખ કિસે દૈ જલ્લ લો હમનકી પ્હારી,
 હક ખેલ હો રહા દૈ ફાંસી પે જુલ જના.
 ભારત વતન હમારા, ભારતકા હમ દૈ હમ ગમ્મે,
 માના કે વારતે દૈ મજુર મર કટાના.

૧૧

જાગ્યા છે જોડ્યા જવાનો.

જાગ્યા છે જોડ્યા જવાનો, ઓ સરકાર ! ઓ સરકાર !
 લાવ્યા છે સગરમ જવાનો, ઓ સરકાર ! ઓ સરકાર !
 મલાવ નારી ડાયરશાહી, ઓ સરકાર ! ઓ સરકાર !
 મચાવ તારી યુગધાહી, ઓ સરકાર ! ઓ સરકાર !

સર ફરોશીકી તમન્ના

મન ફરોશી મી તમન્ના અગ હમારે દિનમે હૈ
 રેખના હૈ જાર કિતના ગાળુરે કાતિલમે હૈ
 ગહ હવે ગહે મુહબ્બત હહ ન જાના રાહમે,
 નજજતે મહરાનવર્દા ફરિમે મજ્દુમે હૈ
 ધમ્ત આને દે મતા દેજે તુમે અ આમમા
 હમ બીજીમે કયા મતાવે કયા હમારે દિનમે હૈ
 આજ ફિર મકતનમે મતિલ, કહ રહા હૈ માર જાન,
 કયા તમન્ના યે શહાદત લી કીરફી દિયમે હૈ
 ઐ શહીદ મૂંઢ મિસ્લન હમ તેરે ઉપર નિસાર
 અગ તેરી હિમ્મત મી ચર્ચા ચૈઝી મહરિનમે હૈ
 અગ ન અનગતે વલવને હૈ ઐ અરમાનોદી બાંડ,
 મિફ્ર મિટ જાનેરી હમન્ત અગ દિલે મિસ્મયમે હૈ

૧૩

કદી નથી હારવું.

કદી નથી હારવું, હવે નથી હારવું,

લલે જન માલ જાય—

કદી—

કેદ આવે, ફાંસી આવે

તોય ને તમવાર આવે

જોખ ને જન્ધુક આવે, તોય નથી હારવું.

જીવીને સ્વરાજ લેશું

મરશું તો મુક્તિને વરશું,

મુલામી ના વેશું—

કદી—

જીહા સામે સાથ ખેલે,

દાનવ સામે દેવ ખેલે,

જ્યેનો આ સુમાખ ખેલો—

કદી—

દમિરની આશા વરસે,

લમે ના હથિવાર પાસે,

નિષ્કે હવે જીત યાશે—

३८ भा. मै नहि कामजाउ

भा । मै नहि कामजाउ—

महि हो नहि तेरे कामसु अरु निरम कृपाहुनी धार,
पहन हाथमे मुन्ड उडिवा गान तुभाग हि करन,
मनु पथिक मै न्यायानयन नर धान छ-मं हि धरने
प्रासु'डकी आना पा कर अित प्रमत्तमय हो मन
शान्ति नयन नगीरका, मनुपरोग मम हो लव
न-म दि। या हृम कामसुमे कामसु का दिन'हम कर दू,
म । कर लाग तुम्हारी भा।। तर आजे मन धन दू

३५ सरकारी नलिम नहि रणनी.

नहि रणनी, नहि रणनी,
नहि रणनी म ।।, नलिम नहि रणनी
मुमनमानम मका भाषा, मुमनमान मका भाषा

निज ।। के नान — नलिम
नलिमाला ।। के निज नि सन्ने पर गोली बसा के,
भा. के के हन — नलिम
नान के पिगल भा. नलिमाला के पिगल भा.,
नलिमाला के पिगल भा., भा. के के पिगल भा.
औनी दे म ।। — नलिम

૧૬

આઝાદી-કી તમન્ના

મે શિર જાવું તો જાવું, પર આઝાદી ધર આવું.
 મે જાન દેના હો જાવું, પર આઝાદી ધર આવું. ૧
 જો આજે કદમ ઉઠાયા, એ અગ નહિ લઈનેવાલા
 જો ગંડીન અપને પાયા, એ અગી નહિ રૂકેનેવાલા. ૨
 મે નવજવાનોં કી સેના, અગ નહિ લઈનેવાલી.
 મે નવજવાનોં કી સેના, અગ નહિ રૂકેનેવાલી. ૩
 હમ ખુની જીગર કે પ્યાલે, દુસ્મન કો પીલાનેવાલે.
 હમ નહિ હે જુઝદિલ આદમ, હમ કહા સં કરનેવાલે. ૪
 અથ ગરદન ઉંચે ઉઠાઈ, નહિ જુલમોસે મુકેનેવાલી;
 અથ સિતમ કે કરનેવાલે, અથ બંદુક જલદી ઉઠા લે. ૫
 હમ ખંડે હે ધર કે સિના, અથ ગોલી ચમાનેવાલે;
 અથ ખતા દે તાકત તેરી, અથ હમ નહિ લઈનેવાલે. ૬
 હમ મરેંગે લડતે લડતે, નહિ લડાઈ મરનેવાલી;
 મયદાન ન હોગા ખાલી, જાતક ન હો ખુશહાલી. ૭
 અથ મંજુર હમે હે મરના, અથ અપના સાજ સગ લે;
 અથ ખતા દે તાકત તેરી, અથ હમ નહિ ચકેનેવાલે. ૮

માઆજ્ય સત્તા, ચંદ રોજ

કયા સુધી માઆજ્ય સત્તા, ચંદ રોજ,
 કયા સુધી એની મહત્તા, ચંદ રોજ.
 શુ અણે ગોરા અને કાળા ભુજ,
 ગણું એ વિચન કેગ, ચંદ રોજ,
 શુ ૧૭વે તનવાને ને જલુકે પર,
 એ મધુ દ્વિધાગે નાગ, ચંદ રોજ.
 ના દમો નિરોપીને અવ ગ્રાહીમે
 તાજ આ તમ શિર પગના, ચંદ રોજ.
 ન્યાય નીતિ નામે પ્રગ્ન પાડા નહી,
 પાપમય જાખું પડા, ચંદ રોજ,
 કા પૂર ક દિ દને કારામદે,
 કમના એ કેદખાના, ચંદ રોજ.
 ગ્રાંદ જોવા જામને કહેતા મલ
 મગસાડી જદામીરી આ, ચંદ રોજ.
 શું સીકારી આન પેરે મચના,
 ગજ મુજનાં ન્યાય મચના, ચંદ રોજ.

ટોપીવાળાનાં ટોળાં

ટોપીવાળાનાં ટોળાં ઉતર્યાં,

ઉતરીયાં કંઈ આથમણે ઓવાર રે

પરદેશી ભૂખ્યાં ટોપીવાળાનાં ટોળાં ઉતર્યાં.

લીકી વાડી ને મીકી જાંચડી,

નિરમળાં કંઈ નહીંઓ કેરાં તીર રે—પરદેશી.

આંખે આંખે તે કાયલ લહેરતી,

ઉડતા કાંઈ ફડા દસ ને મોર રે—પરદેશી.

પૂરી પનોતી બેડી દેશની,

અટારીએ કંઈ બેરવના અણકાર રે—પરદેશી.

ચેરે ચેરે તે ધુવડ બોલીઆં,

રોવા સાગ્યાં કંઈ આન ને શિયાળ રે—પરદેશી.

ધરતી રૂંધે મેલી ધૂસકાં,

અબમના કાંઈ દુઃખનો નદિ પાર રે—પરદેશી.

આળા રાંડે તે બાર વર્ષની,

માડી પહેલાં મરે નાનાં બાળ રે—પરદેશી.

ધરતી સુકાઇને થઇ વાંઝણી,

કરવા બેઠા કળજુમના કાળ રે—પરદેશી.

સુના મરા ને સુના ગૌચરા,

સુના સુના પાણીઆરીના ઘાટ રે—પરદેશી.

ઝાંગી ભરવાડોની મોરલી,

કારખાને કંઈ કામચિત્ કપાય રે—પરદેશી.

તટી માળા ને તુપ્યાં રટીયા, રે
 કાગીરોના કાપી નાખ્યા કાથ રે—પરદેશી
 ઘણ્યા કુગલી ભાઈ ભાઈમા,
 પોતે ચંદ્ર બેઠા મોટા ધૂપ રે—પરદેશી
 આળ્યા એકીને એવી કામળી,
 ઝોળખાયા નહિ અતગના બોગિંગ રે—પરદેશી
 કડી કચેરી ઉઘે કુંગરે,
 વાગવા બેઠા દેશ કેરો દાટ રે—પરદેશી
 વેખ્યા કાયદા ને વધી કાગડો,
 વધ્યા કંઈ ગુન્હાના કરનાર રે—પરદેશી
 વહીસો વધ્યા ને વધ્યા ડોકટરો,
 વધ્યા કંઈ ઘણ્યા ને રાગ રે—પરદેશી
 એવો વેરો તે નાખ્યો આકરો,
 એકુતોને ખાવા ન મળે પાન રે—પરદેશી
 ગરવા ગામના તો જુરે કુપડા,
 માડીગયા દેશીઓ રિધાંય રે—પરદેશી
 આમે પાટા બાધ્યા લોહને,
 કુઓ દહ ગુગળાવી નાખ્યા શ્યામ રે—પરદેશી
 નાખ્યો એણે ડોકમા,
 પગે જકડી દીધી જંદર રે—પરદેશી
 એવે આત્મા ગામીજી મોખરે,
 સુખ યુગની ઉઝાડી તેણે કુમ રે—પરદેશી

દેવ તુખા નો માર્યા ફી ના

કર્મ સીઝ કમ્પુર તાના કથ ડે—પરદેશી૦

કરી ગરમાર ર ન ચોર ૧

તરી પડી ૧ ૧ વ. વા ૧ ડે—પરદેશી૦

ભો ભમે જાંડરો ગો વા

ભમે ભમે ઉગર્યા એવં જયન ડે—પરદેશી૦

મહેવ જાલીને જાલો જયમા

જતી ઉપર ગ્રીમને નહુ ડે—પરદેશી૦

માતા જેવુ દેવુ ગખતે,

દીવમાહી ગખગો નદિ ઉપ ડે—પરદેશી૦

પા ૧૧ ડગમનીઆ એના ગભવના,

ડાવના એના મિદામન દેખા ૧—પરદેશી૦

નાજ એનો પડું પડુ થાય છે,

પડેપુર ભગયુ એનુ પાપ ડે—પરદેશી૦

કા તો દા-મે એ એના પાપથી,

અથવા મગે માહોર દી દખા ડે—પરદેશી૦

૧૯

અણુનમ

મમગેર મારી ખલ્લની અમને નદિ તામે રૂં

અમ આતમ છે પ્રભુ તેજ તે નદિ તુરુ ગમે મ

મદા પત છે અમ આદરો,

— નીમું દામથી

વિન્તા કદી આવી નહે તો,

હોમીશુ અમ જાનને.

અમસે૦૦-

પોંડન ચુલામી શિર લઈ,

પાળવા પશુ અમ જગ કયા.

આખે અમાગી છે ખુસી,

અમ પોષશુ ઓ પાપને

અમસે૦૦-

પર તેજથી નદિ વાડશું.

પશુ તેજ અમ જગ દાખશું.

એસે બધી આવશ્ય રહે,

અમ દિન્દી તાકાનને.

અમસે૦૦-

૨૦

વંદેમાતરમ્

સુભવામ્ સુરતામ્ મયમજ્જી શીતવામ્

શમ્ સ્વામસામ્ માતરમ્—વંદે—

શુભ જ્યોત્સ્ના યુગ્મિતિ યામિનિમ્

પ્રદ્યુમ્ન કુલમિતિ દુમદસ સોલિનિમ્

નૃદામિનીમ્ સુષુપ્તવાગ્નિલીમ્

સુખદામ્ વરદામ્ માતરમ્—વંદે—

સ્વતંત્ર સ્વરાજ્ય

યા ને

મેદાને જંગ.

તીર્થસ્થાન (જેલ)

દીવાલો પથ્થરની ભરે, નહિ કેદખાનું થઈ શકે !
સળીઆ ભલે લોઠાં તણા, પિંજર કદી નહિ લાગશે !
મન નો હશે નિર્દોષ માફ, શાન્ત ચિત્તે ધારશે,
એ પિંજર એ કેદખાનું, તીર્થ જેવું માનશે.
નો પ્રેમ. અંતરમાં હશે, સ્વાતંત્ર્યમાં દિલ કુકરો,
રે અંતરીક્ષે દેવ જેવું, હૃદય છુટું થઈ જશે.

સંગ્રહ કર્તા,

યુ. આર. દવે.

કાળુપુર દેહીયાપોળ સામે-અમેદાવાદ.

નહિ હઠશે નહિ હઠશે

નહિ હઠશે નહિ હઠશે, બહાદુર પાછા નહિ હઠશે
 લડશે લડશે સમરાંગણમાં, છેને કૃના થવાય પાછાં
 કુળાની કરતાં નહિ થાકે, ધુમે રણમેદાન. પાછાં
 જીવમંદીમાં છેને પીલે, સેતાની સરકાર. પાછાં
 જીવોથી રોળાયાં જગમાં લાખો જીવો રાજ. પાછાં
 રણે ચઢેલા સત્યાગ્રહીએ નમાવશે સરકાર પાછાં

ભારત પરદેશીએ પાયમાલ કીધું

પરદેશીએ પાયમાલ કીધું,
 ભારત પરદેશીએ પાયમાલ કીધું.
 હીરા ને હેમ ગયા, કાગળ ને કાચ રહ્યા,
 કથિર નાણું ચાલુ કીધું—ભારત
 હાથની કળા હણી ગઈ સાથે હિન્દીતણી,
 સૌ સત્યાનાથ કીધું—ભારત
 અંગુઠા આંગળી કાપી કાઢીગરી,
 લાકા મલમલ બંધ કીધું—ભારત
 શીતળાની ટાંકમાં, સૌ હિન્દુના હાડમાં,
 ગૌરજન ભરી બ્રષ્ટ કીધું—ભારત

રિધિસિદ્ધિ સહુ ભારતને ભરી'તી બહુ,
 પરદેશીએ ચુસી લીધું—ભારત૦
 શૂરાનું શૂર ગયું, દૈવત દેવોનું ગયું,
 વીરોનું પણ પણ લીધું—ભારત૦

લડતનું રહસ્ય.

ગ ઝ લ.

- અમારી આ લડત માહે, નિડરતા મુખ્ય વસ્તુ છે,
 અમારી આ લડત માહે, અહિંસા ખાસ વસ્તુ છે ૧
- અમલદારો બની બુદ્ધી, ભલેને બુદ્ધ અહરતા.
 અમલદારો પ્રજાદ્રોહી, ભલેને ધાય તે કરતા. ૨
- અમલદારો ફસાવે તો, કહી ઘો કે ફસાશું નહિ,
 અમલદારો ડરાવે તો. કહી ઘો કે ડરીશું નહિ. ૩
- નહિ નમવું નહિ ડરવું, પ્રતિજ્ઞા પાળવી સારી,
 નહિ હઠવું નહિ ડરવું, પ્રતિજ્ઞા પાળવી ખ્યારી.

વીર હાક વાગે છે.

વાગે છે રે વાગે છે મારા બાપુની વીરહાક વાગે છે;
ડાલે છે રે ડાલે છે જીવમીનાં રાજપાટ ડાલે છે.

જલ્દીમના જીવમો ને હાકેમની બેડીઓ,
એકેકે તડાકે તૂટે છે—મારા બાપુની વીરહાક વાગે છે
અધારાં આથમ્યાં ને ઐથાર ઐસર્યા,
રણનાં રણશિંગડાં વાગે છે—મારા બાપુની વીરહાક વાગે છે.
પટલાઈનાં ખેઠાં ને નોકરીનાં ચેઠાં,
લોકો ફટાફટ ફેંકે છે—મારા બાપુની વીરહાક વાગે છે.

સરકારી શાળાનાં ભણતર મૂકીને,
જાગે જીવવાનીઆ કુકે છે—મારા બાપુની વીરહાક વાગે છે
દૈતરાજ શીટે ને રામરાજ વ્યાપે,
મતના ડંદા ગાળે છે—મારા બાપુનો વીરહાક વાગે છે.
કાયરતા કાઢીને વીરતા બેઠારી,
શૂરા ય આમમાં કુજે છે—મારા બાપુની વીરહાક વાગે છે

સગાં દીઠાં મેં અમલદારનાં લીખ માગતાં શેરીએ

અમલદાર તમે અક્કડ શેના ?

વિસાત શી તમ અમલ તણી ?
કંઈ સત્તા પર કુદકો મારો ?

લાખ કોટીના ભણે વરૂી
લાખ તો મૂઠી રાખ બરાબર
કોડ છોડશે સરનાળે
સત્તા મુકા ઘાસ બરાબર

વળી આસપાસે બાળે
ચકવર્તિ મહારાજ ચાલીયા

કાળચકતી ફેરીએ
સગાં દીઠાં મેં અમલદારનાં
લીખ માગતાં શેરીએ

કુલીન કુળમાં કળત પુત્રો
પ્રગટ દિસે આ દુનિયામાં
બંગીઆ વંશજ જુઓ બાયજા

રોગી નીરોગી જગ્યામાં
મુષ્ટિ નિયમ ફેરવું ચક્રર એ
નીચેથી ઉપર ચઢવું

ચડે તે થકી જમણે વેગે
પૃથ્વી પદ પટકાઠ પડવું

શી કહું કાળ ! અજબ બલિહારી ?
વિદુર મુખી તુજ લહેરીએ ?

સગાં દીઠાં મેં અમલદારનાં
લીખ માગતાં શેરીએ.

સમશેર સારી ખટકની ' અમને નહિ તાળે કરે.
 સમશેર સારી ખટકની અમને નહિ તાળે કરે,
 અમ આત્મ છે પ્રભુતેજ તે નહિ તુચ્છ શસ્ત્રે ગાભારે. સમશેર.
 મહાયજ છે અમ આદર્યો, પૂરો કરીશું હામથી;
 વિઘ્ને કદી આવી પડે તો હોમશું અમ જાતને. સમશેર
 લાછન ગુલામી શીર લઈ પાળ્યા પશુસમ જગદ્ધર્મી,
 આખો અમારી તે ખુલી બસ ઘોઈશું સૌ પાપને. સમશેર.
 પર છેજ નહિ ભડકશું પણ તેજ અમ જગ દાખશું;
 નેશે બધો આલમ હવે અમ હિન્નની તાકાતને સમશેર

ખાદી ઉપદેશ.

ખાદી ખરી ખાનદાન.

ખાદી ખરી ખાનદાન,

વાહ મારી ખાદી ખરી ખાનદાન—ટેક૦

લાખોને પાળે, લાખો જીવાડે;

લાખોને શાન્તિ દેનાર—વાહ૦

ઉનાળે ઠંડક શિયાળે ગરમી;

આપે ચોમાસે આરામ—વાહૃ૦

નાણું બચાવે નાણું વધારે;

નાણુંની રેલો ફેલાય—વાહૃ૦

દુકાળ ભાગે, રોગોને કાઢે;

ચોરી લખાડીનો નાશ—વાહૃ૦

ટાણે કટાણે કાળે દુકાળે,

ભાગ્યાની ભેરૂ ખાસ—વાહૃ૦

મરવું દેશને કાજ ભલેને ધરકે બહારે

મરવું એકજવાર ભલેને આજ કે કાલે

મરવું એકજવાર સદ સ્વરાજ મંમજમાં

મરવું દેશને કાજ તોય બંદુકને ગોળે

મરવું એકજવાર પાટ ખાટ કે હીંદોળે

મરવું દેશને કાજ ખાનાં પીતાં કે ફરતાં

મરવું એકજવાર દેશના કાર્યો કરતાં

મરવું દેશને કાજ વાત વિનોદ કરતાં

મરવુ એકજવાર ધર્મ સત્ય લાઇ માથે
 મરવુ દેશને કાજ હિંમત રાખી સૌ આજો
 મરવુ એકજવાર ડરે તો જનુની લાજો
 મરવુ દેશને કાજ ભાર જનુની આખે
 મરવુ એકજવાર પુત્ર પોતાનો સ્થાપ્યો
 મરવુ દેશને કાજ વૈભવ સૌ હોમીને
 મરવુ એકજવાર યાહોમ કરી આ બોમીને
 મરવુ દેશને નાજ આતમખજ ગખીને
 મરવુ એકજવાર સૌ દુખો સાખીને
 મરવુ દેશને કાજ નેતરના ફરમાનો જાળીને
 મરવુ એકજવાર સૌ વિશ્વ પ્રાણીને
 ધીકાર એવા ખટ લાજો મોતથી ડરના ફરે
 ગુરવીર સાચા હોય તો મોતથી ના ડરે
 માતૃ ભુમી કાજ નર યાહોમ કરી હોમો થો
 ભાતૃ ભગિની રૂપ દાંબો સમય આ થોડો જન્મે
 ધન્ય ધન્ય માતને તારી તેની કુખને દીપાના
 મનુ કે રીઝ એવા પાંખો આ હિન્દને સોખાના